

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 24 maj 1939 kl. 5 e. m.

Sammansatt bevillnings- och jordbruksutskotts utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område jämte i ämnet väckta motioner med mera.

Enligt överenskommelse mellan bevillningsutskottet och jordbruksutskottet ha till behandling i sammansatt bevillnings- och jordbruksutskott hänskjutits *dels* Kungl. Maj:ts den 24 mars 1939 dagtecknade, till jordbruksutskottet hänvisade proposition, nr 230, angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område jämte i ämnet väckta motioner, *dels* Kungl. Maj:ts den 24 mars 1939 dagtecknade, till bevillningsutskottet hänvisade proposition, nr 231, med förslag till förordning angående ytterligare utsträckning av Kungl. Maj:ts befogenhet att meddela förordnande jämlikt 1 § förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) om accis å margarin och vissa andra fettvaror m. m. jämte i ämnet väckta motioner, *och dels* vissa i det följande närmare angivna, under motionstiden vid riksdagens början väckta till utskotten överlämnade motioner i ämnen, som beröras av propositionerna eller avhandla därmed närstående spörsmål.

Propositionen nr 230.

I förevarande proposition har Kungl. Maj:t — under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 24 mars 1939 — föreslagit riksdagen

dels antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 26 juni 1933 (nr 391) angående mjölkavgift;
- 2) förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 7 juni 1935 (nr 279) angående slaktdjursavgift;
- 3) förordning angående ändrad lydelse av 11 § förordningen den 14 juni 1933 (nr 329) om skatt å oljekakor och vissa slag av fodermjöl;
- 4) förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 11 juni 1937 (nr 369) angående utförselbevis för råg och vete,

dels ock

1) medgiva, att Kungl. Maj:t må vidtaga åtgärder för reglering för tiden till och med den 30 juni 1940 av införseln till riket av mjölk och mejeriprodukter samt kasein i enlighet med av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna riktlinjer;

2) medgiva, att Kungl. Maj:t må, om så befinnes nödigt för stödjande av priset å smör, vidtaga åtgärder för reglering för tiden till och med den 30 juni 1940 av införseln till riket av margarin, konstister och fettemulsion samt av råvaror för margarinindustrien och ämnen, varav dessa framställas, i enlighet med av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna riktlinjer;

3) medgiva, att Kungl. Maj:t må vidtaga åtgärder för reglering för tiden till och med den 30 juni 1940 av införseln till riket av slaktdjur samt kött och fläsk i enlighet med av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna riktlinjer;

4) medgiva, att Kungl. Maj:t må vidtaga åtgärder för reglering för tiden till och med den 30 juni 1940 av införseln till riket av ägg m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande bestämmelser;

5) medgiva, att Kungl. Maj:t må vidtaga åtgärder för reglering för tiden till och med den 31 augusti 1940 av införseln till riket av malt i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna riktlinjer;

6) medgiva, att Kungl. Maj:t må vidtaga åtgärder för reglering för tiden till och med den 31 augusti 1940 i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande bestämmelser av införseln till riket av vete och råg samt därav framställda produkter;

7) medgiva, att Kungl. Maj:t må, då särskilda skäl därtill föranleda, för tiden till och med den 31 augusti 1940 bestämma, att restitution av tull enligt 4 § förordningen den 4 oktober 1929 (nr 307) angående tullrestitution (*kvarnindustrirestitution*) ej må åtnjutas eller må åtnjutas allenast i mindre omfattning än i nämnda paragraf sägs;

8) bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa avtal med svenska spannmålsaktiebolaget för tiden från och med den 1 september 1939 till och med den 31 augusti 1940 i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna grunder;

9) bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att efter beslut av Kungl. Maj:t i mån av behov tillhandahålla svenska spannmålsaktiebolaget svenska statens fyra procent obligationer, uppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av 25,000,000 kronor för att av bolaget pantförskrivas såsom säkerhet för lån i riksbanken;

10) godkänna i § 10 av avtal den 26 augusti 1938 mellan statens potatismjölslännd och Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. av nämnden gjord utfästelse;

11) besluta, att av de avgifter för täckande av förluster å spannmålsregleringen, vilka efter avdrag av restitutioner inflyta under budgetåret 1939/40,

skall till fonden för mötande av sådana förluster överföras det belopp, som överstiger 2,000,000 kronor;

12) anvisa för budgetåret 1939/40:

a) till beredskapslagring av fodersäd ett förslagsanslag av 300,000 kronor;

b) till avsättning till jordbrukets prisregleringsfond ett förslagsanslag av 55,000,000 kronor;

c) till avsättning till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen ett förslagsanslag av 6,000,000 kronor.

Vid propositionen fogade författningsförslag äro av följande lydelse:

F ö r s l a g

till

F ö r o r d n i n g

**om fortsatt giltighet av förordningen den 26 juni 1933 (nr 391)
angående mjölkavgift.**

Härigenom förordnas, att förordningen den 26 juni 1933 angående mjölkavgift med däri genom förordningarna den 7 juni 1935 (nr 278) och den 30 juni 1936 (nr 417) gjorda ändringar skall äga fortsatt giltighet under tiden från och med den 1 juli 1939 tillsvidare till och med den 30 juni 1940.

F ö r s l a g

till

F ö r o r d n i n g

**om fortsatt giltighet av förordningen den 7 juni 1935 (nr 279)
angående slaktdjursavgift.**

Härigenom förordnas, att förordningen den 7 juni 1935 angående slaktdjursavgift skall äga fortsatt giltighet under tiden från och med den 1 juli 1939 tillsvidare till och med den 30 juni 1940.

Förslag
till
Förordning
angående ändrad lydelse av 11 § förordningen den 14 juni 1933
(nr 329) om skatt å oljekakor och vissa slag av fodermjöl.

Härigenom förordnas, att 11 § förordningen den 14 juni 1933 om skatt å oljekakor och vissa slag av fodermjöl¹ skall erhålla följande ändrade lydelse:

11 §.

1 mom. Restitution av skatt, som avses i denna förordning, må efter ansökan åtnjutas för vara som i 1 § sägs, vilken i oförändrat skick utföres till utrikes ort eller svensk frihamn, ävensom, i den omfattning och på de villkor Kungl. Maj:t bestämmer, för i 1 § angiven vara, vilken eljest utföres till utrikes ort eller svensk frihamn eller vilken inom riket användes för framställning av annan vara än kreatursfoder.

Närmare föreskrifter angående ansökan om restitution samt prövning därav meddelas av Kungl. Maj:t.

2 mom. Där det med hänsyn till särskilda förhållanden finnes påkallat, må Kungl. Maj:t jämväl under andra omständigheter än i 1 mom. avses medgiva befrielse, helt eller delvis, från skatt eller återbäring därav.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1939.

Förslag
till
Förordning
om fortsatt giltighet av förordningen den 11 juni 1937 (nr 369)
angående utförselbevis för råg och vete.

Härigenom förordnas, att förordningen den 11 juni 1937 angående utförselbevis för råg och vete skall äga fortsatt giltighet under tiden från och med den 1 augusti 1939 till och med den 31 augusti 1940.

¹ Senaste lydelse, se 1934:177.

Propositionen nr 231.

I förevarande proposition har Kungl. Maj:t — under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 24 mars 1939 — föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogat förslag till förordning angående ytterligare utsträckning av Kungl. Maj:ts befogenhet att meddela förordnande jämlikt 1 § förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) om accis å margarin och vissa andra fettvaror,

dels ock besluta att, i den mån förordnande om uttagande av accis enligt förordningen om accis å margarin och vissa andra fettvaror av Kungl. Maj:t meddelas, Kungl. Maj:t skall äga att för tid, varunder sådan accis utgår, förordna, att med accisförordnandet avsedd vara skall beläggas med tull, som motsvarar den för densamma bestämda accisen, eller, därest tull å varan redan utgår, en med accisbeloppet förhöjd tull; dock att från sådan tull eller tullförhöjning skall undantagas vara, som införes uteslutande för tillverkning i och för försäljning av annan accisbelagd vara.

Vid propositionen fogade författningsförslag är av följande lydelse:

Förslag

till

förordning angående ytterligare utsträckning av Kungl. Maj:ts befogenhet att meddela förordnande jämlikt 1 § förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) om accis å margarin och vissa andra fettvaror.

Härigenom förordnas, att den Kungl. Maj:t enligt förordningen den 7 juni 1935 om accis å margarin och vissa andra fettvaror tillkommande befogenheten att meddela förordnande jämlikt 1 § i förordningen — vilken befogenhet jämlikt förordningen den 18 juni 1937, nr 474, gäller med avseende å vara, som levereras intill utgången av juni månad 1939 — skall utsträckas att avse vara, som levereras intill utgången av juni månad 1940.

Motioner.

Till sammansatta bevilnings- och jordbruksutskottet — här nedan benämnt utskottet — ha överlämnats följande *i anledning av propositionerna i riksdagen väckta motioner*, nämligen:

1) I: 313 av herr *Gabrielsson m. fl.* likalydande med II: 463 av herr *Sandberg m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att beträffande särskilda åtgärder till befrämjande av jordbruket i Norrland det anslag som må

komma att anvisas ur jordbrukets prisregleringsfond för produktions- och avsättningsbefrämjande åtgärder på jordbrukets område i Norrland och vissa delar av Kopparbergs och Värmlands län för budgetåret 1939/40 må användas så, att, sedan Kungl. Maj:t efter förslag av vederbörande hushållnings-sällskaps förvaltningsutskott fördelat medlen, dessa av respektive förvalt-ningsutskott handhavas och användas för ovan angivna ändamål på i huvud-sak samma sätt som hittills;

2) I: 314 av herr *von Stockenström m. fl.* likalydande med II: 461 av herr *Liedberg m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen måtte antaga sådana bestä-melser eller lämna sådant bemyndigande, att Kungl. Maj:t äger förhindra att till nackdel för mjölkproducenterna smör återföres till grädde;

3) I: 315 av herr *Andersson, Alfred*, och herr *Svedberg*, vari hemställt,

1) att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 230 måtte besluta att bifalla det förslag till rabatt å kraftfoder, som framförts inom 1938 års jordbruksutredning, dock med frihet för Kungl. Maj:t att närmare bestämma formerna för denna verksamhet;

2) att erforderliga medel för denna verksamhet skall utgå ur jordbrukets prisregleringsfond;

4) I: 316 av herrar *Näslund* och *Bäckström*, vari hemställt, att riksdagen ville avslå det i propositionen nr 230 föreslagna bemyndigandet för Kungl. Maj:t att lämna stöd för export av fodersäd under kommande skördeår;

5) I: 324 av herr *Domö m. fl.* likalydande med II: 497 av herr *Bagge m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 231 måtte besluta att ändra förordningen om accis å margarin och vissa andra fettvaror m. m. därhän, att övre gränsen för Kungl. Maj:ts befogenhet att uttaga accis må höjas från 60 öre till 75 öre pr kg;

6) I: 328 av herr *Domö m. fl.* likalydande med II: 489 av herr *Bagge m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 230 angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område

dels ville uttala sig för

1) att den under månaderna kring årsskiftet 1938/39 uppnådda genom-snittliga prisnivån för jordbrukets produkter bör betraktas såsom en mini-migräns, vilken endast undantagsvis må få underskridas;

2) att margarinaccisen måtte kunna höjas utöver vad Kungl. Maj:t före-slagit i den utsträckning, som kan erfordras för att möjliggöra uttagandet av det eftersträfvade smörpriset;

3) att för utförsel av fodersäd exporttillägg må få utbetalas även för att säkerställa ett tillfredsställande fodersädespris inom landet, för vilket än-damål det av Kungl. Maj:t begärda anslaget å 2 milj. kr. må få överskri-das och subsidiärt finansieras med veteavgifter;

4) att stödköpspriserna å brödspannmål böra, om förhållandena så påkalla eller medge, höjas intill 18 kr. pr dt under höstmånaderna med en mot lagringskostnaderna svarande successiv stegring under efterföljande månader, varvid hittills gällande prisskillnad mellan råg och vete ej längre bör tillämpas;

dels ville besluta

1) att kostnaderna för beredskapslagret av brödsäd ej skola belasta fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen;

2) att det begärda anslaget ur jordbrukets prisregleringsfond till särskilda åtgärder till befrämjande av jordbruket i Norrland måtte höjas från 800,000 kr. till 1 milj. kr.;

dels ville i övrigt beakta de i motionerna anförda synpunkterna;

7) I: 329 av herr *von Heland m. fl.* likalydande med II: 487 av herr *Andersson i Dunker m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att margarinförordningen § 1 skall ändras, så att med *margarin* förstås varje med konst framställt, till människoföda avsett fett av vad ursprung, blandning eller sammansättning som helst, såvida däri ingår fett, som ej är framställt ur mjölk, samt

att vid tillverkningen av margarin färgämne ej får tillsättas fettråvarorna och ej heller margarin, som utbjudes i allmänna handeln;

8) I: 330 av herr *Albertsson*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta,

1. att, utöver vad i kungl. propositionen nr 230 föreslagits, bifalla det förslag till rabatt å kraftfoder till förmån för de mindre jordbrukarna, som föreslagits i reservationen till jordbruksutredningens utlåtande den 29 december 1938 med de ändringar, som angivits i motionen;

2. att uppdraga åt Kungl. Maj:t att närmare utforma förslaget i tekniskt hänseende; samt

3. att erforderliga medel skola utgå ur jordbrukets prisregleringsfond;

9) I: 331 av herr *Näslund m. fl.* likalydande med II: 482 av herr *Hilding m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen vid behandling av proposition nr 230 måtte uttala sig för ökad utspisning av mjölk vid statliga inrättningar samt medgiva att 1 miljon kronor av margarinaccismedel användas till täckande av därmed förenade merkostnader;

10) I: 332 av herr *Näslund m. fl.* likalydande med II: 483 av herr *Sandberg m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 230 måtte besluta,

att till särskilda åtgärder till befrämjande av jordbruket i Norrland må ur jordbrukets prisregleringsfond för budgetåret 1939/40 anvisas ett belopp av 1,000,000 kronor,

att bidrag till anläggande eller ombyggnad av andelsmejerier i lappmarken och därmed jämförliga trakter av landet må utgå med 40 procent av anläggningskostnaden, Kungl. Maj:t dock obetaget att därest vederbörande

hushållningssällskap på grund av särskilda förhållanden finner sig böra tillstyrka högre bidrag än 40 procent besluta i enlighet därmed, och

att kungörelsen den 30 juni 1937 (nr 650) angående statsbidrag för sändningar av vissa fodermedel till Västerbottens eller Norrbottens län ändras i enlighet med vad i dessa motioner angives;

11) II: 444 av herr *Jacobson*, vari hemställets, att riksdagen måtte besluta att höja det av Kungl. Maj:t föreslagna anslaget å 800,000 kronor till stöd åt Norrlands jordbruk till 1,000,000 kronor, och att subvention för byggande av mejerier i de norrländska lappmarkerna jämte motsvarande inland måtte utgå med 50 % ur nämnda anslag;

12) II: 462 av herr *Eriksson* i Sandby m. fl., vari hemställets,

att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 230 måtte besluta att bifalla det förslag till rabatt å kraftfoder, vilket framförts inom 1938 års jordbruksutredning, dock med frihet för Kungl. Maj:t att närmare fastställa formerna därför, samt

att för verksamheten erforderliga medel må utgå ur jordbrukets prisregleringsfond;

13) II: 484 av herr *Lundqvist*, vari hemställets, att vid det fortsatta utredningsarbetet rörande fettvaruförsörjningen i motionen framförda synpunkter måtte beaktas;

14) II: 485 av herr *Lundqvist*, vari hemställets, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 230 angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område ville, därest förhållandena så påkalla eller de av riksdagen beslutade åtgärderna rörande mjölkregleringen ej leda till åsyftad effekt, besluta att giva Kungl. Maj:t bemyndigande och uppdrag att som en provisorisk åtgärd söka uppnå en frivillig överenskommelse mellan margarininindustrin och mejeriorganisationerna avseende att genom margarininindustrins försorg vinna avsättning till rimligt pris för smöröverskottet;

15) II: 486 av herr *Holmgren*, vari hemställets, att riksdagen måtte besluta en importavgift å kaseinlim att utgå med 8 öre pr kg, vilken avgift skall erläggas utöver den fastställda importtullen på kaseinlim om 20 pr kg;

16) II: 488 av herrar *Andersson* i Dunker och *Andersson* i Vigelsbo, vari hemställets,

1) att riksdagen hos Kungl. Maj:t ville hemställa om utfärdande av bestämmelser som ålägga den som vill ny-, till- eller ombygga mejeri att där- om inhämta medgivande av lämplig myndighet — förslagsvis Kungl. Lantbruksstyrelsen eller Statens Jordbruksnämnd,

2) att Svenska Mejeriernas Riksförening måtte beredas tillfälle att före avgörande av sådant ärende avgiva yttrande däröver,

3) att vederbörande som underlåter att iakttaga bestämmelserna här-
om skall vara förfallen till böter med lägst 500 kronor och högst 10,000
kronor,

4) samt att sådana ändringar vidtagas i förordningen av 25 juni 1933
angående mjölkavgift (nr 391) samt härtill fogad tillämpningsföreskrift
(nr 393) att mejeriföretag som i fråga om ny-, till- och ombyggnad av
mejerier icke ställer sig ovan berörda föreskrifter till efterrättelse icke skall
vara berättigad till prisutjämningsbidrag från den statliga mjölkregleringen;

17) II: 490 av herr *Hagberg* i Luleå, vari hemställts, att riksdagen i an-
ledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 230 för sin del måtte besluta, att
mjölkproducent som levererar avgiftspliktig mjölk högst 1,200 kg per må-
nad i restitution erhåller den mjölkskatt som utbetalts för 250 kg mjölk
samt att mjölkproducent som levererar högst 1,000 kg avgiftspliktig mjölk
per månad i restitution erhåller den mjölkskatt som utbetalts för 450
kg mjölk;

18) II: 491 av herr *Hagberg* i Luleå, vari hemställts, att jordbrukare med
högst 2,000 kronors taxerad årsinkomst vid inköp av högst 900 kg kraft-
foder, oljekakor, majs eller hönsfodermjöl skall erhålla en rabatt av 7 kro-
nors per deciton samt att jordbrukare med högst 1,700 kronors taxerad
årsinkomst skall erhålla en rabatt av 7 kronor pr deciton vid inköp av
högst 1,200 kilogram kraftfoder;

19) II: 492 av herr *Hagberg* i Luleå, vari hemställts, att riksdagen måtte
besluta att förutom tidigare anslag till nyodling, betesförbättring, stenröj-
ning och jordkörning å ofullständiga jordbruk anslå ytterligare 2 miljoner
kronor till stöd åt det norrländska jordbruket;

20) II: 493 av herr *Hagberg* i Luleå, vari hemställts, att riksdagen måtte
till utsädeshjälp — särskilt sättpotatis — åt norrländska småjordbrukare
anvisa en miljon kronor;

21) II: 494 av herr *Hagberg* i Luleå, vari hemställts, att riksdagen måtte
uttala som sin mening, att direktiven för jordbruksregleringen så handha-
vas att en ytterligare fördyring av brödsäden förhindras;

22) II: 495 av herrar *Pettersson* i Rosta och *Andersson* i Ovanmyra, vari
hemställts, att utöver vad i Kungl. Maj:ts proposition nr 230 i denna del
föreslås ytterligare 5 milj. kronor ställas till Kungl. Maj:ts disposition för
beredande av tillgång till billigare smör åt mindre bemedlade och barnrika
familjer;

23) II: 496 av herrar *Pettersson* i Rosta och *Andersson* i Ovanmyra, vari
hemställts, att riksdagen måtte besluta, att medel till de i motionen II: 495
föreslagna åtgärderna beredas genom en förhöjd beskattning av pilsner och
likartade maltdrycker.

Till utskottet ha vidare överlämnats följande *under motionstiden vid riksdagens början väckta motioner*, nämligen:

a) *överlämnade från bevillningsutskottet:*

24) I: 15 av herr *Gustavson, John, m. fl.* likalydande med II: 17 av friherr *De Geer* i Hanaskog *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t föreslå, att, såframt import av matpotatis icke kan helt undvikas, importen finge helt överlätas åt lämplig jordbrukareorganisation och på villkor, som av Kungl. Maj:t fastställles;

25) I: 219 av herr *Mannerskantz* och herr *Johansson, Johan Bernhard*, likalydande med II: 318 av herrar *Thorell* och *Norin*, vari hemställts,

dels att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville understryka nödvändigheten av att åtgärder vidtagas för margarinetts tillbakaträngande till förman för den inhemska smöravsättningen och hemställa att frågan om tvångsblandning av smör och margarin göres till föremål för särskild undersökning av jordbruksutredningen;

dels att riksdagen ville omedelbart besluta den ändringen i förordningen om margarinaccis, att maximum för denna höjes från 60 öre till 75 öre per kg;

dels att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att Kungl. Maj:t vid tillämpningen av förordningen om margarinaccis täcktes i högre grad än hittills beakta mjölkproduktionens intressen;

dels att riksdagen ville bemyndiga Kungl. Maj:t att vid höjning av margarinaccisen låta för återstoden av budgetåret efter vederbörlig prövning utanordna nödiga medel, utöver vad riksdagen i fjol anvisat, till förbilligande av livsmedel för mindre bemedlade familjer;

26) I: 220 av herr *von Heland* likalydande med II: 141 av herrar *Wolgast* och *Andersson* i Dunker, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att margarinaccisen höjes med 15 öre pr kg;

b) *överlämnade från jordbruksutskottet:*

27) I: 221 av herr *von Heland* likalydande med II: 342 av herrar *Andersson* i Dunker och *Wolgast*, vari hemställts, att riksdagen måtte ställa ett belopp av tre miljoner kronor till Kungl. Maj:ts förfogande, samt att detta belopp tillsammans med margarinaccismedel i enlighet med vad som i motionerna I: 220 och II: 141 föreslås användes till utdelning av smör till mindre bemedlade barnrika familjer;

28) I: 222 av herr *von Heland m. fl.* likalydande med II: 338 av herr *Pettersson* i Rosta *m. fl.*, vari hemställts,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t göra framställning om skyndsammast möjliga behandling av frågan om åtgärder för begränsning av margarinproduktionen,

att vid förberedande av förslag i denna fråga speciell sakkunskap i nödig utsträckning måtte ställas till förfogande, samt

att vid förslaget utarbetande måtte eftersträvas, att jordbrukarna skola beredas ett medelpris för mjölken, som under jordbrukets nuvarande produktionsbetingelser med minst två öre per kilo överstiger senaste årets produktmjölkpris.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för motionerna, hänvisar utskottet till dessa.

Vidtagna stödåtgärder och verkningarna därav; 1938 års jordbruksutrednings förslag m. m.

I *propositionen nr 230* har lämnats *dels* en översikt över nuvarande regleringsbestämmelser och anordningar (prop. sid. 5—21) samt beträffande verkningarna av de vidtagna stödåtgärder m. m. (prop. sid. 22—32), *dels* en redogörelse för förslag rörande fortsatta stödåtgärder, bl. a. av 1938 års jordbruksutredning (prop. sid. 32—82). Utskottet tillåter sig att beträffande dessa avdelningar i *propositionen nr 230* ävensom vidkommande utredningen i *propositionen nr 231* hänvisa till *propositionerna*.

Chefen för jordbruksdepartementet.

Chefen för jordbruksdepartementet — i det följande benämnd departementschefen — har i det vid *propositionen nr 230* fogade statsrådsprotokollet huvudsakligen anfört följande:

»1938 års jordbruksutredning framhåller i sitt utlåtande, att den med hänsyn till arbetets stora omfattning och tidskrävande karaktär ännu icke kunnat taga definitiv ställning till frågan, huruvida och i vad mån en omläggning av huvudlinjerna för det hittillsvarande jordbruksstödet kan anses påkallad. Till fullgörande av sitt uppdrag har utredningen låtit igångsätta ett flertal ingående undersökningar på olika områden, men dessa väntas icke bli färdiga förrän under loppet av innevarande år. På grund av undersökningarnas för närvarande ofullbordade läge och då övervägande skäl synas tala för att de principer, på vilka det nuvarande regleringssystemet uppbyggts, tagas under omprövning i ett sammanhang, anser utredningen det lämpligast, att sagda system i avvaktan på slutförandet av undersökningarna bibehållas i huvudsak oförändrat under nästa regleringsperiod.

Den omständigheten att jordbrukets produktionsbetingelser och avsättningsförhållanden för närvarande äro föremål för en ingående undersökning synes mig giva stöd för jordbruksutredningens åsikt att några mera väsentliga ändringar i det nuvarande regleringssystemet för nästkommande regleringsår icke böra företagas. Ehuru jag delar den i ett flertal yttranden tillkännagivna uppfattningen, att det ur flera synpunkter varit önskvärt att vissa

av jordbrukets mest aktuella avsättningsproblem kunnat på längre sikt lösas redan vid 1939 års riksdag, anser jag därför att med förslag i sådant hänseende bör anstå, till dess en tillfredsställande utredning föreligger. Såsom jordbruksutredningen framhållit torde man ej ha anledning befara några större olägenheter av att nuvarande anordningar tillämpas i huvudsak oförändrade ännu ett år. Enligt vad utredningen meddelat kommer utredningen att avlämna huvudbetänkande i sådan tid, att därav föranledda förslag kunna föreläggas 1940 års riksdag. Med hänsyn härtill torde de grundläggande av riksdagen antagna regleringsförfattningarna, vilkas giltighetstid utlöper i år, böra givas ett års förlängd giltighet.

Såsom allmänt mål för jordbruksregleringen har under de senaste åren eftersträfvats att uppnå en prisnivå på jordbrukets produkter ungefärligen motsvarande medelpriserna under åren 1925—29. Enligt de indexberäkningar, för vilka redogörelse tidigare lämnats, ha de genomsnittliga produktpriserna ännu icke kommit upp i full paritet med nämnda nivå. Såsom jordbruksutredningen framhållit kan man icke med utgångspunkt enbart från produktpriserna draga någon bestämd slutsats rörande jordbruksnäringens lönsamhet. Det ingår också som en viktig del av jordbruksutredningens arbete att undersöka, vilken prisnivå å produkterna som med hänsyn till samtliga på jordbruksdriftens räntabilitet inverkan faktorer kan anses skälig. Denna bedömning skall enligt de av mig meddelade direktiven äga rum med utgångspunkt från att den jordbrukande befolkningens utkomstmöjligheter böra så avvägas, att den kan upprätthålla en i förhållande till andra befolkningsgrupper skälig levnadsstandard. Då de undersökningar som äro avsedda att ligga till grund för ifrågavarande skälighetsprövning ännu icke hunnit slutföras, anser jag i likhet med utredningen det lämpligast att nuvarande regler för prisstödets avvägning tillämpas i stort sett oförändrade under regleringsåret 1939/40. Därest i det följande för viss produkt annat ej särskilt anges, böra regleringsanordningarna således inriktas på att inom föreliggande möjligheter uppnå eller uppehålla ett prisläge å jordbrukets produkter ungefärligen motsvarande den genomsnittliga prisnivån under åren 1925—29. I detta sammanhang vill jag erinra om statens jordbruksnämnds uttalande, att orsakerna till att man under de gångna åren ej helt lyckats komma upp till nämnda nivå äro att söka i vissa produktions- och avsättningsförhållanden, vilka även under nästa regleringsår kunna nödvändiggöra avsteg från samma nivå. Jag anser mig kunna utgå ifrån att regleringsanordningarna i fortsättningen liksom hittills inom ramen för givna direktiv handhavas på ett sådant sätt, att det med regleringen eftersträfvade resultatet i möjligaste mån uppnås.

I likhet med utredningen finner jag det önskvärt, att priserna icke fastlåsas vid ett fixt prisläge utan tillåtas fritt röra sig inom vissa gränser. Vad utredningen anfört härom har icke föranlett någon erinran från min sida. Sedan regleringsanordningarna av mera varaktig natur inriktats på att uppnå det eftersträfvade resultatet, böra dessa således i regel icke ändras med mindre priserna tendera att annat än tillfälligtvis nedgå under 85 procent respektive

överstiga 115 procent av medelpriserna under åren 1925—29. Såsom jag vid behandlingen av slaktdjursregleringen närmare kommer att utveckla bör visst undantag härifrån göras beträffande fläskpriset. Vad jag nu anfört får dock icke hindra att stödanordningarna i största möjliga utsträckning göras effektiva. Skulle en markerad förskjutning i penningvärdet komma till stånd eller eljest någon mera betydande ändring i fråga om de ekonomiska förhållandena inom näringslivet inträffa, bör Kungl. Maj:t liksom för närvarande äga befogenhet att vidtaga sådana jämkningar i regleringen, som stå i överensstämmelse med dess syfte.

Jag övergår härefter till att behandla den närmare utformningen av regleringsåtgärderna för de olika produktionsgrenarna.

Mjölkgleringen.

Såsom jordbruksutredningen framhållit är mjölken den ojämförligt viktigaste av jordbrukets saluprodukter. Enligt en av utredningen verkställd preliminär undersökning på grundval av självdeklarationer, som för beskattningsändamål avlämnats av jordbrukare, härrörde år 1937 omkring 40 procent av försäljningsinkomsten vid undersökta jordbruk med 2—20 hektar åker från mjölkproduktionen. Motsvarande procenttal utgjorde för jordbruk med större åkerareal omkring 30. Utredningen har under åberopande härav anfört, att det är av största vikt att nettointkomsten av mjölkproduktionen icke försämras. Denna uppfattning delar jag helt. Med hänsyn till den särskilt stora betydelse mjölken såsom saluprodukt har i vissa delar av landet bör en förbättring av mjölkpriset eftersträvas.

Den statliga regleringen på mjölkproduktionens område består i främsta rummet i anordningar för stödjande av exporten av smör samt begränsning av importen av mjölk och mejeriprodukter. Som led i prisregleringen ingå vidare upptagande av accis å margarin, särskild avgift å mjölk samt skatt å oljekakor. Slutligen lämnas produktmjölken särskilda tillskott i form av prisutjämningsbidrag.

Genom den fortgående ökningen av mjölkproduktionen har frågan om smörets avsättning alltmera trätt i förgrunden. Sedan lång tid tillbaka har från Sverige pågått en ej obetydlig export av smör. Före världskriget var denna export tämligen konstant och höll sig mestadels omkring 20,000 ton. Under tiden efter kriget har exportkvantiteten varierat. Den högsta siffran före jordbruksregleringarna uppnåddes år 1930 med cirka 27,000 ton. Utlandsmarknadens betydelse i avsättningshänseende har spelat en avgörande roll vid utformningen av de nuvarande stödåtgärderna på förevarande område. Då till följd av den internationella jordbrukskrisen exportpriset på smör i början av 1930-talet starkt nedgick, inriktades strävandena i första hand på att vid bibehållen export höja prisläget för den del av smörproduktionen, som försålles inom landet. För att möjliggöra detta tillkom nuvarande anordning, enligt vilken för exportsmöret utbetalas pristillägg, svarande mot

skillnaden mellan i Sverige gällande riksnotering för runmärkt smör samt vid exporten erhållet genomsnittspris. Jämsides med prisstödet för smör ha åtgärder även vidtagits för att befrämja avsättningen å den inhemska marknaden. I sådant syfte uttages accis å margarin. Enligt gällande direktiv bör accisens storlek avvägas så, att försäljningen av margarin hindras att till följd av prisstödet åt smör svälla ut; dock må accisen ej överstiga 60 öre för kilogram. Med tillämpning av nämnda system har smörproduktionen i sin helhet kunnat finna avsättning till genomsnittspriser, väsentligt överstigande prisläget för smör utomlands. Det bör framhållas, att detta resultat vunnits samtidigt som landets totala fettkonsumtion ökat. I ökningen har såväl smör som margarin deltagit.

På senare tid har från olika håll och från skilda utgångspunkter framhållits angelägenheten av att en större andel av smörproduktionen beredes avsättning inom landet. Som skäl härför har anförts, bland annat, att smörexporten till följd av en ökad produktion på sista tiden visat en stark tendens till ökning och numera överstiger den högsta kvantitet, som före regleringen uppnått.

För egen del finner jag det uppenbart, att om produktionen av smör fortsätter att öka i samma takt som hittills, det nuvarande regleringssystemet kan komma att bli utsatt för svåra påfrestningar. Det är därför angeläget, att omförmälda avsättningsproblem nu ägnas en ingående undersökning. Efter tillstånd av Kungl. Maj:t har 1938 års jordbruksutredning låtit igångsätta ett flertal specialutredningar på området. Således pågå inom jordbruksutredningen undersökningar rörande smörexporten och avsättningsförhållandena utomlands samt beträffande konsumtionen av smör och margarin inom olika befolkningsgrupper. Jordbruksutredningen har vidare under utredning hela det komplicerade spörsmålet om konkurrensen på den inhemska marknaden mellan sistnämnda båda varor. För att tillräckligt material härvid skall stå till jordbruksutredningens förfogande har utredningen begärt och erhållit Kungl. Maj:ts tillstånd att anordna en undersökning av produktionen och företagen inom margarinindustrien. Jag har anledning förvänta att de enskilda företagen skola vara villiga att medverka till denna undersökning. Skulle så ej vara fallet, ämnar jag föreslå Kungl. Maj:t att förordna att undersökningen skall verkställas med tillämpning av 1925 års lag om undersökning angående monopolistiska företag och sammanslutningar.

Innan förenämnda undersökningar slutförts, anser jag det å andra sidan icke påkallat att frågå de hittillsvarande grunderna för mjölkregleringen. Såväl 1938 års jordbruksutredning som svenska mejeriernas riksförening ha framhållit att den produktionsökning, som ligger till grund för ökningen i smörexporten, i nuvarande läge icke synes behöva förorsaka överväganden i restriktiv riktning, i vad exporten angår. Vid sådant förhållande torde även med övervägande av frågan om skärpta åtgärder — utöver dem som gällande förordning om accis å margarin och andra fettvaror medgiver — i syfte att försvåra användningen av nämnda varor kunna anstå, till dess resultatet av jordbruksutredningens arbete föreligger. Jag vill i detta samman-

hang erinra om att sagda förordning innefattar befogenhet för Kungl. Maj:t att accisbelägga fettemulsioner och andra ersättningsmedel för smör än margarin.

I ändamål att öka avsättningen av smör inom landet har riksförbundet landsbygdens folk i sin skrivelse den 15 februari 1939 framställt krav på att bestämmelser skola utfärdas, som tvinga alla allmänna inrättningar att använda smör i stället för margarin. Jag är ense med riksförbundet rörande önskvärdheten av att margarin i största utsträckning utbytes mot smör vid sådana inrättningar. I enlighet med av Kungl. Maj:t utfärdade cirkulär har så även skett vid statliga institutioner. I den mån upphandling av margarin fortfarande äger rum vid kommunala inrättningar, tillkommer det ej Kungl. Maj:t att härutinnan träffa andra bestämmelser, men jag vill uttala förhoppningen, att dessa inrättningar skola följa statsinstitutionernas exempel.

I anslutning till vad sålunda anförts torde mjölkregleringen böra bibehållas i huvudsak oförändrad under nästa regleringsår. I överensstämmelse härmed bör den Kungl. Maj:t nu tillkommande befogenheten att förordna om accis å margarin och vissa andra fettvaror utsträckas att gälla intill utgången av juni månad 1940. Chefen för finansdepartementet framlägger förslag i sistnämnda avseende. I beredskapssyfte torde Kungl. Maj:t vidare böra lämnas fortsatt bemyndigande att, om så prövas nödigt för stödjande av smörpriset, vidtaga åtgärder för reglering för tiden till och med den 30 juni 1940 av införseln av margarin, konstister och fettemulsioner samt råvaror för margarinindustrien och ämnen, varav dessa framställas. Detta bemyndigande bör liksom hittills innefatta rätt för Kungl. Maj:t att föreskriva, att införsel av berörda varor må ske endast efter tillstånd av särskild myndighet ävensom att vid införseln eller vid lämnande av dylikt tillstånd särskild avgift skall upptagas.

För uppehållande av exporten av smör och andra mejeriprodukter bör pristillägg utgå efter samma grunder som för närvarande. Importen av dessa varor och av mjölk bör vara underkastad reglering i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande bestämmelser. Dessa innebära, att införsel i regel ej bör medgivas med mindre importören erlägger en avgift, svarande mot vad som skulle utgå i pristillägg, därest varan utförts ur riket. Kungl. Maj:t torde böra bemyndigas att vidtaga åtgärder i enlighet härmed för tiden till och med den 30 juni 1940. I samband med avlåtandet till riksdagen av fjolårets proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område anförde jag, att det med hänsyn till önskvärdheten av att vinna en ökad avsättning för skummjölken kunde ifrågasättas att bereda kaseintillverkningen inom landet skydd mot utländsk konkurrens. Sedan utredning härom verkställts av kommerskollegium, vill jag förorda, att nyssnämnda bemyndigande även måtte omfatta åtgärder för reglering av importen av kasein. Tills vidare torde dylika åtgärder böra begränsas till att importerat kasein beläggas med en importavgift av högst 10 öre för kilogram. Genom denna avgift inflytande medel torde böra tillföras jordbrukets prisregle-

ringsfond och användas för utbetalande av pristillägg för en tillverkning inom landet av intill 200 ton kasein per år. Pristilläggets storlek bör avvägas så, att produktionskostnaderna täckas. Genom ifrågavarande anordning avses att bereda tillverkningen vid nu förefintliga anläggningar sådant stöd, att den kan bedrivas i ungefärligen samma omfattning som den haft under de senaste åren. Ehuru en tillverkningskvantitet av 200 ton måste anses äga endast ringa betydelse för jordbruksnäringen, anser jag det likväl önskvärt att produktionen kan hållas i gång. Såsom kommerskollegium anfört föreligga vissa planer på att inom landet börja tillverkning av spånadsfibern lanital med användande av kasein såsom råvara. Därest dessa planer komma till utförande eller nya användningsområden för kasein eljest yppa sig, torde det böra övervägas att giva skyddet för den inhemska kaseinproduktionen en annan utformning än den av mig förut angivna.

För erhållande av medel till mjölkregleringen bör mjölkavgift även under nästa regleringsår upptagas. Förordningen den 26 juni 1933 (nr 391) angående mjölkavgift torde således böra erhålla förlängd giltighet till och med utgången av juni 1940. Jag förutsätter, att svenska mejeriernas riksförening i sinom tid kommer att göra framställning om upptagande av sådan avgift under nästa regleringsår. Vidare böra oljekakor beläggas med skatt. Vad som inflyter genom nämnda avgift och skatt ävensom genom accisen å margarin bör, till den del dessa medel icke behöva tagas i anspråk för utlämnande av pristillägg å exporterade mejeriprodukter eller för vissa andra av mig i det följande angivna ändamål, användas för prisutjämning mellan mjölkproducenterna.

I syfte att under nästkommande regleringsår bereda det mindre jordbruket ett tillfälligt stöd har jordbruksutredningen föreslagit, att nuvarande regler för prisutjämningen skola ändras sålunda, att varje producent, som erlägger mjölkavgift eller som levererar mjölk till avgiftspliktigt mejeri eller mjölkhandel, före den nuvarande prisutjämningsverkställande mellan distrikten av prisutjämningsmedlen tilldelas ett särskilt bidrag för 450 kilogram försäld mjölk per månad eller den lägre kvantitet, för vilken avgift erlägges. Storleken av detta bidrag föreslås skola per kilogram mjölk motsvara mjölkavgiften. Om denna utgår med 2 öre per kilogram skulle således bidragsbeloppet för hela nämnda kvantitet komma att bli 108 kronor per år. Till motivering av nämnda förslag har jordbruksutredningen anfört, att utredningen haft under övervägande olika möjligheter att bereda innehavare av mindre jordbruk ett bättre ekonomiskt underlag. På grund av den komplicerade arten av denna fråga och med hänsyn jämväl till pågående undersökningar rörande det mindre jordbrukets nuvarande läge funne sig utredningen icke kunna till innevarande års riksdag framlägga något slutgiltigt förslag därutinnan. Nyssnämnda bidragsanordning, vilken avsåg att inom det nuvarande jordbruksstödet ram bereda en tillfällig hjälp åt innehavarna av de mindre jordbruk, å vilka saluproduktion bedrives, hade endast karaktären av ett provisorium under nästa regleringsperiod. I fortsättningen av sitt arbete ämnade utredningen upptaga frågan i ett större sammanhang.

I likhet med flertalet hörda myndigheter och organisationer hyser jag betänkligheter mot att inom jordbruksregleringens ram företaga längre gående differentieringar på olika kategorier av producenter än som hittills skett. Då emellertid en förbättring av det mindre jordbrukets ekonomiska ställning måste anses vara av behovet påkallad, och den ifrågasatta bidragsanordningen endast är avsedd att, i avvaktan på ett slutligt förslag från jordbruksutredningens sida, utgöra ett provisorium under nästa regleringsår, vill jag ej motsätta mig densamma.

I fråga om bidragsanordningens tekniska genomförande har jag icke funnit anledning till erinran mot jordbruksutredningens förslag. Riksförbundet landsbygdens folk har i sin framställning den 15 februari 1939 förordat att endast producenter, som leverera högst 1,000 kilogram i månaden skulle komma i åtnjutande av bidrag. Detta förslag kan jag av flera skäl icke tillstyrka. Det måste i och för sig anses mindre tilltalande att en producent helt skulle gå miste om bidrag, därest han levererade ett eller annat kilogram mera än sagda myckenhet. Denna omständighet skulle vidare utgöra en stark lockelse för producenter, vilkas produktion överstege 1,000 kilogram i månaden, att försälja den överskjutande kvantiteten vid sidan av regleringen. Vad angår de invändningar av teknisk art, som av svenska mejeriernas riksförening framställts mot utredningens förslag, vill jag erinra om att statens jordbruksnämnd, som närmast har att svara för den med anordningen förenade kontrollen, funnit detta genomförbart såväl ur uppbörds- som kontrollsynpunkt. Den närmare utformningen av förslaget torde böra ankomma på Kungl. Maj:t. Därvid böra de av jordbruksutredningen uppdragna riktlinjerna i huvudsak följas. Beaktande bör även skänkas det av riksföreningen påpekade förhållandet, att i vissa fall brukningsdelen och icke den enskilda producenten bör utgöra grundenhet vid beräkning av den bidragsberättigade kvantiteten.

Enligt av jordbruksutredningen verkställda beräkningar kommer vid en mjölkavgift av 2 öre per kilogram utanordnandet av förevarande bidrag att draga en kostnad av i runt tal 20 miljoner kronor. Denna belastning av prisutjämningsfonden medför, såsom utredningen framhållit, vid nuvarande produktmjölskvantitet en minskning av prisutjämningsbidraget av 0.9 öre per kilogram i genomsnitt för hela landet. I syfte att bereda kompensation för denna minskning, vilken i annat fall skulle i motsvarande grad minska hjälpen till det mindre jordbruket samt leda till sänkta mjölkpriser för det medelstora och större jordbruket, har utredningen förordat ändring av de nuvarande reglerna för mjölkavgiftens utgörande. Utredningen föreslår sålunda, att avgiften vid ett smörpris av 2 kronor 70 öre bör utgå med 2 öre per kilogram mjölk. Vid stigande smörpris bör avgiften enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande successivt sänkas, så att den vid ett smörpris av 3 kronor utgör 1 öre. Dessa direktiv ha av statens jordbruksnämnd tolkats så, att mjölkavgiften skall utgå med 2 öre, så länge smörpriset understiger 2 kronor 85 öre per kilogram, för att sänkas till 1.5 öre vid ett smörpris, uppgående till sistnämnda belopp. I de yttranden, som i denna fråga

avgivits av jordbrukets organisationer, har tveksamhet yppats beträffande möjligheterna att vid angivna direktiv uttaga den av jordbruksutredningen förutsatta kompensationen. Då prissättningen å produkterna är beroende på marknadsförhållandena, är det svårt att med någon bestämdhet yttra sig härom. I de av jordbruksutredningen verkställda beräkningarna angående anordningens inverkan på mjölklikviderna synas i varje fall vissa justeringar behöva företagas. Först må framhållas, att beräkningarna skett med utgångspunkt från en mjölkavgift av 2 öre och ett genomsnittligt smörpris av 2 kronor 75 öre respektive 2 kronor 80 öre. I den mån smörpriset till följd av växlingar i marknadsläget behöver hållas lägre under en årstid än under en annan, uppnås ej de vid beräkningarna framkomna resultaten, med mindre mjölkavgiften tillåtes kvarstå oförändrad vid högre smörpris än de av utredningen angivna genomsnittsprisen. Vidare har utredningen räknat med att ett belopp av omkring tre miljoner kronor skulle inflyta till mjölkregleringen genom höjda skattesatser å oljekakor. Av skäl, som närmare komma att utvecklas i samband med behandlingen av fodermedelsmarknaden, kan jag icke förorda en så långt gående skärpning av oljekaksregleringen som utredningen föreslagit. På grund härav och då intäkterna av oljekaksskatten äro beroende på prisläget för oljekakor utomlands anser jag, att nämnda intäkter i detta sammanhang böra lämnas ur räkningen. Med hänsyn till det sagda måste, om de av utredningen framräknade produktmjölkprisen skola kunna erhållas, nyssnämnda belopp uttagas i annan ordning. Jag vill i detta sammanhang påpeka, att den av jordbruksutredningen föreslagna regeln om mjölkavgiftens successiva sänkning i viss mån strider mot bidragsanordningens ändamål, hjälp åt det mindre jordbruket. Då bidragets storlek skall motsvara mjölkavgiften, medför nämnda regel att det ökade stöd som avsetts för det mindre jordbruket minskas i mån som smörpriset höjes. Detta resultat måste anses desto mera otillfredsställande som en ökad inkomst av produktmjölken samtidigt kommer att tillgodoföras de större producenterna. I betraktande av samtliga nu anförda omständigheter finner jag mig böra föreslå, att mjölkavgiften under nästa regleringsår må utgå med 2 öre upp till ett smörpris av 3 kronor. Vid högre smörpris än 3 kronor bör det ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma huruvida och i så fall med vilket belopp mjölkavgift bör utgå.

För att om möjligt öka smörkonsumtionen och förhindra att margarinförsäljningen vid ett förhöjt smörpris vinner marknad på smörets bekostnad bör en höjning av nu utgående margarinaccis komma till stånd. Höjda priser å såväl smör som margarin medföra å andra sidan risk för att fettkonsumtionen nedgår inom familjer med höga livsmedelsutgifter i förhållande till inkomstens storlek. Denna risk ökas självfallet, om ett omslag inträffar i de nuvarande konjunkturerna. Då fettförbrukningen särskilt inom barnrika sådana familjer redan nu torde vara låg, finner jag det angeläget att åtgärder vidtagas till förhindrande av en sådan nedgång, vilken skulle vara till skada för folkhälsan och därjämte menligt inverka på jordbrukets avsättningsmöjligheter. Med hänsyn till önskvärdheten av att

vinna en ökad avsättning inom landet för smör synas nyssnämnda åtgärder huvudsakligen böra inriktas på att bereda behövande familjer tillgång till denna vara till ett nedsatt pris.

På grund av vad sålunda anförts torde Kungl. Maj:t bemyndigas att av de margarinaccismedel, som inflyta genom höjning av accisen, använda högst fem miljoner kronor för ändamål som nyss sagts. Såsom förut nämnts bör detta belopp i främsta rummet tagas i anspråk för tillhandahållande av smör till nedsatt pris till behövande familjer. Emellertid bör det stå Kungl. Maj:t fritt att anslå viss del av medlen för tillhandahållande i begränsad omfattning av smör eller mjölk för utspisning av barn, företrädesvis skolbarn. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma formerna för sagda verksamhet. Då i jordbruksutredningens uppdrag ingår att undersöka vilka möjligheter som finnas att genomföra ett system med prisdifferentiering beträffande jordbruksprodukter, synes det lämpligt att utredningen avgiver förslag rörande riktlinjerna för verksamheten. Genom den av mig sålunda föreslagna anordningen erhåller man tillfälle att i praktiken få prövat, huruvida tanken på en planmässig dylik differentiering i syfte att samtidigt öka produkternas avsättning inom landet och för mindre bemedlade underlätta tillgången på viktiga födoämnen är genomförbar. Det är min förhoppning att erfarenheterna från verksamheten i fråga, vilken tills vidare bör givas karaktären av försök, skola bli till stor nytta, då det gäller att taga slutlig ställning till jordbruksstödet utformande på längre sikt.

Enligt nuvarande bestämmelser må de margarinaccismedel, som influtit före den 1 juli 1935 och av vilka för närvarande återstå cirka 700,000 kronor, användas för utdelning till hjälpbehövande av jordbruksprodukter, i främsta rummet mjöl och smör, eller av andra inhemska förnödenheter, såsom till exempel frukt och fisk, gratis eller till nedsatt pris. Den omständigheten att särskilt anslag ställes till förfogande för utdelning av smör till nedsatt pris synes ej böra föranleda någon ändrad disposition av sagda medel. Någon utökning av medlen i fråga torde däremot ej behöva ske.

På konsumtionsmjölksmarknadens område torde liksom under innevarande år utrymme böra lämnas för en fri prisbildning med utgångspunkt från vid varje tidpunkt gällande produktmjölkspris.

Regleringen av andra animaliska produkter än mjölk.

Den nuvarande regleringen på *slaktdjursmarknadens område* bygger i huvudsak på principen att den inhemska marknaden skall förbehållas vår egen produktion. I överensstämmelse härmed är importen av slaktdjur samt kött och fläsk underkastad reglering genom licensgivning. Kungl. Maj:t äger föreskriva, att vid införsel särskild avgift skall uttagas. I mån av behov må åtgärder även vidtagas för stödjande av exporten samt för utjämning av tillförseln å den inhemska marknaden. Såsom jordbruksutredningen framhåll-

lit ha de exportstödjande anordningarna huvudsakligen haft till ändamål att möjliggöra ett utfyllande av de kontingenter i fråga om fläsk, svin och levande nötkreatur, som beviljats vårt land på Storbritannien och Tyskland. Export till andra länder har kunnat ske endast mot mycket stora kostnader.

Priset på fläsk har i medeltal för år 1938 legat högre än under något år tidigare under regleringen. För de olika månaderna har priset varierat mellan 82 och 101 procent av det genomsnittliga prisläget under åren 1925—1929.

Av tillgängliga uppgifter att döma råder det en bestämd växelverkan mellan fläskprisets höjd och produktionens storlek. Det är därför önskvärt, att fläskpriset kan hållas så stabilt som möjligt. Ehuru jag är väl medveten om svårigheterna att uppehålla en på förhand fastställd prisnivå på fläsk, anser jag mig därför böra biträda statens jordbruksnämnds förslag, att på förevarande område om möjligt bör undvikas att priserna nedgå under respektive stiga över 10 procent av den genomsnittliga prisnivån 1925—29.

I övrigt läser, såsom jordbruksutredningen framhållit, anledning icke föreligga att för nästa regleringsår frångå de riktlinjer, som för närvarande tillämpas beträffande slaktdjursregleringen. Kungl. Maj:t torde således böra erhålla riksdagens bemyndigande att för tiden till och med den 30 juni 1940 vidtaga åtgärder för reglering av införseln till riket av slaktdjur samt kött och fläsk i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande grunder. Liksom hittills bör detta bemyndigande omfatta rätt för Kungl. Maj:t att under importregleringen indraga jämväl kött av fjäderfä. Kungl. Maj:t bör vidare äga befogenhet att besluta om utanordnande av pristillägg vid export. För avlastning av mera tyngande överskott bör även export till s. k. sekundära marknader kunna understödjas. För att motverka de olägenheter, som en ojämn tillförsel innebär i fråga om såväl avsättning som priser, böra bidrag och förskott utlämnas vid infrysning av både kött och fläsk. I mån av behov böra även andra förfaranden, som kunna medverka till en stabilisering av marknaden, ekonomiskt understödjas. Såsom jordbruksutredningen anfört bör det ankomma på Kungl. Maj:t och statens jordbruksnämnd att avgöra under vilka förhållanden och i vilken omfattning omförmälda regleringsåtgärder skola ifrågakomma. Vid åtgärdernas genomförande är det önskvärt, att jordbrukarnas organisationer medverka.

Jämväl med avseende på bestridandet av kostnaderna för regleringen torde nuvarande regler böra bibehållas. I första hand böra således medel, som inflyta genom upptagande av avgift vid export och import av kött och fläsk, tagas i anspråk. Om nämnda avgifter ej förslå bör för ändamålet jämväl få användas vad som inflyter i form av införselavgifter å majs med flera fodermedel i den mån dessa medel ej erfordras för tillgodoseende i enlighet med hittillsvarande bestämmelser av vissa andra med jordbruksstödet sammanhängande syften. Därest ytterligare medel skulle erfordras, bör slaktdjursavgift få uttagas. Förordningen den 3 juni 1935 (nr 279) angående slaktdjursavgift torde således böra erhålla förlängd giltighet till och med den 30 juni 1940.

På *äggmarknadens område* beredes den inhemska prisnivån för närvaran-

de stöd genom reglering av införseln och utlämnande av pristillägg vid export. Importregleringen sker genom licensgivning och uttagande av införselavgift. Regleringsåtgärderna handhas av Sveriges äggintressenters förening u. p. a.

Av den förut lämnade redogörelsen för jordbruksstödet verkningar framgår, att beträffande ägg den såsom eftersträfvansvärd angivna prisnivån hitintills icke uppnåtts. Äggpriserna enligt statens jordbruksnämnds index lågo i medeltal för år 1938 omkring 13 procent lägre än i genomsnitt för åren 1925—29. Trots detta har äggproduktionen under regleringens giltighetstid visat en stark tendens till ökning. Tidigare har denna ökning uppvägs av en liknande stegring i den inhemska konsumtionen, men under de senaste åren har produktionsökningen föranlett en relativt stor utökning av exporten. Under nuvarande förhållanden kan endast en begränsad kvantitet ägg försälas till Tyskland. För avsättning av det växande exportöverskottet har man därför huvudsakligen att räkna med Englandsmarknaden. Därest exporten fortsätter att öka på samma sätt som under sista åren, föreligger det risk för att exportpriserna på denna marknad nedgå. Nu berörda förhållanden mana enligt min mening till försiktighet i fråga om åtgärder, som kunna antagas uppmuntra till en ökad äggproduktion. Det bör särskilt beaktas, att under regleringens hägn industriellt betonade företag kunna uppkomma eller produktionen vid äldre sådana utvidgas. Enligt vad jag erfarit förefinnes redan nu en tendens i sådan riktning. Jag förväntar, att 1938 års jordbruksutredning i sitt fortsatta arbete ägnar erforderlig uppmärksamhet åt ifrågavarande spörsmål.

I avvaktan på resultaten av jordbruksutredningens undersökningar synas nu tillämpade grunder för reglering av äggmarknaden böra i huvudsak följas även under regleringsåret 1939/40. I den mån Kungl. Maj:t så finner lämpligt torde emellertid även andra åtgärder till stabilisering av den inhemska äggpriset än sådana som ha avseende å export och import kunna understöddas. Regleringsåtgärderna böra liksom hittills handhas av Sveriges äggintressenters förening, u. p. a. I enlighet med det anförda torde Kungl. Maj:t bemyndigas att för tiden till och med den 30 juni 1940 vidtaga åtgärder för reglering av införseln av ägg m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande bestämmelser. Kostnaderna för erforderliga stödåtgärder torde få bestridas i första hand av medel, som inflyta genom import- och exportavgifter å ägg m. m. samt genom upptagande av införselavgifter å havre och majs med flera fodermedel, och i andra hand av medel, som inflyta genom upptagande av skatt å oljekakor.

Fodermedelsregleringen.

Stödåtgärderna på fodermedelsmarknadens område avse huvudsakligen att begränsa användningen av utländskt foder eller av utländska råvaror tillverkat foder. I detta syfte regleras importen genom licensgivning samt uttagande av skatt och införselavgifter. Till stödjande av den inhemska odlingen av kvalitetshavre ha därjämte bestämmelser utfärdats om skyldighet för tillverkare av gryn och mjöl av havre att i viss av Kungl. Maj:t bestämd utsträckning använda svensk vara.

I likhet med jordbruksutredningen anser jag, att hittillsvarande grunder för importregleringen av utländska fodermedel böra bibehållas i stort sett oförändrade under nästa regleringsår. Oljekakor böra sålunda beläggas med skatt. För införsel av andra fodermedel bör särskilt tillstånd fordras, varjämte importvaran, där ej särskilda omständigheter annat föranleda, bör beläggas med införselavgift. Import av sådana fodermedel, som normalt produceras inom landet, bör som regel icke medgivas. Den önskvärda begränsningen av importen i övrigt synes i första hand böra åvägabringas genom en lämplig avvägning av införselavgiftens höjd. Då, såsom jordbruksutredningen framhållit, verkningarna på kort sikt av en höjning eller sänkning av avgifterna äro mycket svårbedömliga, böra med hänsyn till handeln och för att undgå spekulation ofta förekommande ändringar i avgifterna undvikas.

I enlighet med hemställan av statens jordbruksnämnd torde Kungl. Maj:t böra bemyndigas att medgiva befrielse, helt eller delvis, från skatt, som avses i förordningen den 14 juni 1933 (nr 329) om skatt å oljekakor och vissa slag av fodermjöl. Förslag till förordning om härav betingad ändring av 11 § i förstnämnda förordning bör föreläggas riksdagen.

För att underlätta anbringandet av ett verksamt stöd åt animalie- och spannmålspriserna har jordbruksutredningen funnit en viss åtstramning i fråga om importregleringen av oljekakor och majs av förhållandena påkallad. Utredningen föreslår sålunda att oljekaksskatten, i den mån nuvarande bestämmelser det medgiva, normalt avväges så, att priset på oljekaksfoder kommer att något överstiga motsvarande medelpris under den för mjölkregleringen gällande basperioden 1925—29. Beträffande majs anser utredningen, att man vid en normal foderskörd bör eftersträva ett partipris av 16 å 17 öre per kilogram. Utredningens förslag i sistnämnda hänseende anser jag mig böra biträda. I fråga om oljekakorna synes mig däremot en större varsamhet motiverad. Oljekaksfodret konkurrerar icke på samma sätt som majsen med de inhemska fodermedlen och är av stor betydelse för en rationell utfodring av nötkreaturen, icke minst på de mindre brukningsdelarna. Med hänsyn härtill torde, i avvaktan på slutförandet av jordbruksutredningens arbete, oljekakor icke böra beläggas med högre skatt än som erfordras för att priserna å mjölk och oljekaksfoder i förhållande till förenämnda basperiod skola komma i ungefärlig paritet till varandra.

I syfte att den inhemska kornodlingen i fall av låga priser å malt i utlandet skall kunna beredas tillräckligt skydd mot en import av denna vara har statens jordbruksnämnd föreslagit Kungl. Maj:t att utverka riksdagens bemyndigande att reglera importen samt i anslutning därtill förordna om upptagande av införselavgift å malt. Då såsom jordbruksnämnden framhållit ökade inköp av utländskt malt måste försvåra avsättningen av maltkorn och även kunna tänkas inverka oförmånligt på fodermedelsregleringen, tillstyrker jag nämndens förslag i vad avser tiden intill utgången av nästa skördeår eller till och med den 31 augusti 1940. Genom berörda avgift inflytande medel torde böra tillföras prisregleringsfonden.

I proposition nr 31 till årets riksdag hemställde Kungl. Maj:t om bemyndigande att av jordbrukets prisregleringsfond använda högst 2 miljoner kronor för utbetalande av pristillägg vid export av fodersäd intill den 1 september 1939. Denna hemställan, vilken föranleddes av speciella förhållanden på fodersädsmarknaden under innevarande skördeår, har av riksdagen bifallits. I samband med avlåtandet av nämnda proposition anförde jag, att dylikt exportstöd i regel icke bör förekomma. Principiellt har jag nämligen den inställningen, att den inhemska foderskörd bör avsättas inom landet och att ett exportstöd bör inskränkas till att avse de färdiga animalieprodukterna. I mån som åtgärder vid en riklig foderskörd erfordras för motverkande av ett starkare prisfall å inhemska fodermedel torde därför i fortsättningen liksom hittills en skärpning av importregleringen av utländskt foder i första hand böra tillgripas. Emellertid kunna, såsom erfarenheterna under innevarande skördeår bestyrkt, priserna på fodersäd trots en skärpt sådan reglering nedgå under vad som kan anses rimligt. Inträffar en dylik situation samtidigt med att läget utomlands för en export är relativt gynnsamt, synas betänkligheterna mot ett exportstöd för fodersäd väsentligt mindre. Jag anser därför, att Kungl. Maj:t bör äga befogenhet att, då särskilda förhållanden så påkalla, i begränsad omfattning stödja en fodersädsexport. Då denna befogenhet, såsom jordbruksutredningen anført, icke bör ha till syfte att säkerställa ett visst prisläge å inhemskt foder, torde de medel, som under ett skördeår må för ändamålet tagas i anspråk, kunna begränsas till 2 miljoner kronor. Kostnaderna för exportstödet böra lämpligen bestridas av medel, som inflyta genom upptagande av avgifter å majs och därmed jämförliga fodermedel.

Gällande bestämmelser om användning av svensk havre vid tillverkning av gryn torde böra bibehållas även under nästa regleringsår. Jag kan icke biträda statens jordbruksnämnds åsikt beträffande lämpligheten att nu utbyta dessa bestämmelser mot en anordning, enligt vilken kvarnarna skulle tillåtas att utan införselavgift införa utländsk havre i den omfattning det kan styrkas, att svensk havre till motsvarande myckenhet utförts ur riket utan stöd från statens sida. Som skäl för min uppfattning i denna fråga vill jag framhålla, att inmalningsförfarandet för närvarande är att betrakta närmast såsom ett stöd åt avsättningen av för grynändamål lämpad havre. För att den av jordbruksnämnden ifrågasatta anordningen skulle bli lik-

värdig med den nu gällande, skulle man bli nödsakad kräva att större delen av exporten avsett just sådan havre. Frånsett de svårigheter av praktisk art, som uppställandet av ett sådant krav skulle vålla, kan det knappast antagas att anordningen, så utformad, skulle bereda kvarnarna någon större lättnad. Om den inhemska havreskörden skulle bli av mindre god kvalitet och tillverkningsprocenten för havre av denna anledning behöver hållas jämförelsevis låg, kan det möjligen övervägas att medgiva införsel av utländsk grynshavre utan erläggande av införselavgift i den omfattning det styrkes att motsvarande kvantitet svensk havre utförts ur riket. Därest en sådan anordning befinnes lämplig, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda härför erforderliga bestämmelser.

Två ledamöter av jordbruksutredningen ha i en till utredningens utlåtande fogad reservation förordat, att småbrukare med viss lägre inkomst skulle tilldelas rabattkort, som berättigade dem att till lägre pris inköpa en viss kvantitet oljekakor, majs eller hönsfodermjöl per varje större husdjur (hästar och nötkreatur). Syftet med detta förslag har angivits vara att bereda hjälp åt de småbrukare, vilka endast producera livsmedel för eget behov och således icke nås av den av mig i det föregående tillstyrkta anordningen med pristillägg för en viss kvantitet saluförd mjölk. I det övervägande antalet yttranden har reservanternas förenämnda förslag av skilda anledningar blivit avstyrkt. Ej heller jag anser mig kunna biträda förslaget i föreliggande skick. Jordbruksutredningen har funnit lösningen av denna fråga kräva ingående förarbeten och undersökningar och uttryckligen förklarat sig ämnat i ett större sammanhang upptaga densamma till behandling inom den närmaste tiden. Enligt min mening kunna också allvarliga erinringar riktas mot förslagets utformning. Om man bortser från den tekniska apparaten, anser jag de mest framträdande bristerna i förslaget vara att det uppmuntrar till användning av utländskt kraftfoder i fall, där fullgod svensk vara finnes att tillgå, och därjämte medverkar till uppkomsten av en på utländskt foder grundad animalieproduktion på brukningsdelar, vilkas innehavare ha sin egentliga försörjning utanför jordbruket. Därest det visar sig möjligt att i praktiken genomföra en prisdifferentiering av fodermedel, bör denna enligt min mening i första hand sikta till att underlätta foderönskaaffningen för småbrukare, som för sin utkomst i väsentlig mån äro hänvisade till jordbruksdriften. Vidare bör anordningen så utformas, att avsättningen av inhemskt foder i möjligaste mån främjas.

Gällande anordningar i syfte att förbilliga vissa fodermedel i Norrland och angränsande delar av landet torde böra bibehållas även under nästkommande regleringsperiod. Den av svenska lantmännens riksförbund väckta frågan om åtgärder till undanröjande av vissa för norrländska havreproducenter skadliga verkningar av anordningen med fraktbidrag för havre till delar av Norrland torde böra upptagas till undersökning i samband med den översyn av regleringsåtgärderna i allmänhet som jordbruksutredningen har att verkställa. Jag vill i detta sammanhang erinra om, att de påtalade olägenheterna kunde förutses redan då förevarande bidragsanordning på begäran av norrlandsrepresentanter i riksdagen infördes.

Brödsädsregleringen.

För stödatgårderna på brödsädsmarknadens område äro bestämmelserna om inmalningstvång grundläggande. I anslutning till dessa regleras införseln av vete och råg samt därav framställda produkter. Enligt gällande direktiv bör vid tillämpning av nämnda anordningar en fri prisstegring intill 15 procent över 1925—29 års prisnivå ej förhindras. Under förutsättning att prisläget för brödsäd å världsmarknaden ej är alltför ogynnsamt, kan åt marknaden beredas ett särskilt stöd genom anordningen med utförselbevis. Slutligen må till skyddande av en viss lägsta prisnivå stödköp företagas. Stödköpsförfarandet tillämpas i praktiken för första gången under innevarande konsumtionsår.

I anslutning till av mig inledningsvis anförda synpunkter torde några större ändringar beträffande grunderna för brödsädsregleringen icke böra vidtagas för nästkommande skördeår. Nuvarande bestämmelser och direktiv i fråga om inmalningstvånget och importregleringen torde således böra gälla även i fortsättningen. I överensstämmelse härmed bör Kungl. Maj:t erhålla riksdagens bemyndigande att för tiden intill utgången av nästa konsumtionsår eller till och med den 31 augusti 1940 träffa anstalter för reglering av importen av vete och råg samt därav beredda produkter i huvudsaklig överensstämmelse med vad nu gäller.

Anordningen med utförselbevis, vilken innebär att genom införseln av brödsäd och vissa förmalningsprodukter inflytande tullmedel användas för stödjande av exporten av inhemsk brödspannmål, har till följd av de exceptionellt låga världsmarknadspriserna icke kunnat utnyttjas under innevarande konsumtionsår. För den händelse priserna å världsmarknaden för brödsäd väsentligt stiga, synas utförselbevisen åter kunna komma till användning i marknadsstödjande syfte. Med hänsyn härtill vill jag förordna, att förordningen angående utförselbevis för råg och vete förlänas fortsatt giltighet till och med den 31 augusti 1940. I samband med denna förlängning torde fortsatt befogenhet böra tilläggas Kungl. Maj:t att, då särskilda skäl därtill föranleda, för tiden till och med sagda dag bestämma, att restitution av tull enligt 4 § förordningen den 4 oktober 1929 (nr 307) angående tullrestitution ej må åtnjutas eller må åtnjutas allenast i mindre omfattning än i nämnda paragraf sägs. Enligt nuvarande direktiv må utförselbevis utfärdas, så länge vetepriset inom landet med tillägg i förekommande fall av utgående veteavgift icke per deciton överstiger 20 kronor 50 öre under höstmånaderna och 22 kronor under sommarmånaderna. För råg skola 1 krona per deciton lägre priser tillämpas. Dessa regler torde böra följas även under nästa konsumtionsår. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att med hänsyn till marknadsförhållandena inom och utom landet bestämma utförselbevisens värde.

Som förut nämnts tillämpas under innevarande konsumtionsår stödköp för första gången. Ehuru väl erfarenheterna av årets verksamhet få anses ha givit vid handen att stödköpsförfarandet vid en stor skörd är förenat med vissa svårigheter, delar jag jordbruksutredningens åsikt beträffande lämpligheten

att uppskjuta ett slutligt ställningstagande till denna anordning, till dess konsumtionsåret gått till ända och verkningarna av stödköp säkrare kunna bedömas. Såsom spannmålsaktiebolaget anført torde för övrigt vissa av nämnda svårigheter bliva undanröjda vid en rikligare tillgång på lagerutrymmen, varom utredning för närvarande pågår.

På grund av vad sålunda anförts torde även under nästa konsumtionsår stödköp få verkställas till skyddande av en lägsta prisnivå å brödsäd. I likhet med jordbruksutredningen anser jag, att såsom dylik prisnivå bör gälla ett producentpris av 16 kronor 50 öre för deciton vete och 15 kronor 50 öre för deciton råg under höstmånaderna med en mot lagringskostnaderna svarande successiv stegring av prisnivån under konsumtionsåret. Då det måste anses skäligt, att något bättre brödsädspriser tillförsäkras producenterna, om brödsädsöverskottet är jämförelsevis ringa än om det är stort, bör i enlighet med utredningens förslag stödköp, där Kungl. Maj:t finner så av förhållandena påkallat, även kunna verkställas vid 50 öre högre priser än de nyss angivna.

För närvarande må stödköp under ett skördeår ej avse större kvantitet än 125,000 ton. Kungl. Maj:t är dock oförhindrad att, om så befinnes oundgängligen erforderligt för att motverka ett starkare prisfall å brödspannmål, höja denna kvantitet till 150,000 ton. I sitt förut omförmälda yttrande över jordbruksutredningens utlåtande har statens jordbruksnämnd förordnat, att Kungl. Maj:t för nästa konsumtionsår skulle erhålla bemyndigande att, om förhållandena det påkallade, utvidga stödköpsverksamheten till att omfatta en större kvantitet än den sist nämnda. På föranledande av en särskild framställning av nämnden har jag förut denna dag föreslagit Kungl. Maj:t att hos riksdagen hemställa om dylikt bemyndigande för nu löpande konsumtionsår. Till stöd för denna hemställan anförde jag, att syftet med regleringsåtgärderna i år icke kunde tillgodoses, med mindre möjlighet funnes att stödköpa mera brödsäd än den nu fastställda maximikvantiteten. Då intet hindrar att en liknande situation inträffar jämväl under nästa konsumtionsår, torde jordbruksnämndens nyssberörda förslag böra godtagas. Jag vill dock icke underlåta att framhålla, att förevarande ändring i nu gällande regler för stödköpsverksamheten ur vissa synpunkter kan vara ägnad att ingiva betänksamhet. Vid jordbruksutredningens fortsatta arbete torde böra övervägas, huruvida framdeles andra åtgärder böra ifrågakomma för ernående av det med stödköpsförfarandet förbundna syftet.

I detta sammanhang vill jag beröra den av svenska lantmännens riksförbund väckta frågan, vilket prisläge å brödsäd, som bör tolereras, innan utförsäljning av i stödköpssyfte inköpt spannmål må äga rum. Såsom jordbruksnämnden framhållit må enligt nu gällande direktiv under ett konsumtionsår inköpt brödsäd icke tillföras ett följande konsumtionsårs marknad utan att antingen motsvarande inköp företagas eller priserna tendera att överstiga den såsom övre gräns angivna nivån, d. v. s. 1925/29 års priser ökade med 15 procent. Om däremot prisläget för brödsäd under ett konsumtionsår, då stödköp tillämpas, stiger över stödköpsnivån, anser jag principiellt i likhet med

jordbruksutredningen att hinder icke bör möta att, i den mån så är förenligt med bibehållande av denna nivå, å den inhemska marknaden utförsälja tidigare under konsumtionsåret stödköpt spannmål. Av skäl, som jordbruksutredningen anfört, bör emellertid en viss marginal utöver stödköpsnivån tolereras, innan sådan utförsäljning äger rum. Hur stor denna marginal bör vara är till en viss grad beroende på marknadsförhållandena, vilka det närmast ankommer på stödköpsorganet att bedöma. I regel torde en marginal av 75 öre å 1 krona få anses tillräcklig.

Statens beredskapslager av brödsäd bör alltså bibehållas och förvaltas av svenska spannmålsaktiebolaget. Innan pågående utredningar rörande förefintliga lagringsmöjligheter, lagrets lämpliga placering ur beredskapssynpunkt m. m. slutförts, är jag icke beredd att taga ställning till frågan om lagrets storlek. Jag är icke heller beredd att nu fatta ståndpunkt till förslaget att kostnaderna för lagringen skulle täckas av andra medel än dem som äro avsedda för brödsädsregleringen och förordar alltså, att spannmålsbolagets ifrågavarande kostnader även under nästa konsumtionsår täckas i samma ordning som kostnaderna för bolagets verksamhet i övrigt.

Förut denna dag har jag föreslagit Kungl. Maj:t att träffa anstalter för uppläggande av ett beredskapslager av fodersäd intill en myckenhet av 15,000 ton. Jag förordade därvid, att detta lager tills vidare skulle förvaltas av svenska spannmålsaktiebolaget samt att bolaget skulle beredas särskild ersättning för kostnaderna i samband med lagringen. Såvitt nu kan bedömas komma dessa kostnader sannolikt icke att överstiga 2 kronor per deciton och år. Med hänsyn härtill torde å riksstaten för budgetåret 1939/40 böra anvisas ett förslagsanslag för ifrågavarande ändamål å 300,000 kronor. Eventuella lagringskostnader under innevarande konsumtionsår torde jämväl få bestridas av detta anslag. I den mån bolaget åsamkas förlust genom värdeminskning av lagret bör bolaget givetvis utbekomma gottgörelse härför. I vilken ordning detta bör ske, torde ej nu behöva avgöras.

I det föregående har förutsatts, att regleringsåtgärderna på brödsädsodlingens område även under nästa konsumtionsår skola handhavas av svenska spannmålsaktiebolaget. Kungl. Maj:t torde därför bemyndigas att träffa avtal med bolaget härom för tiden från och med den 1 september 1939 till och med den 31 augusti 1940. Då, såsom förut nämnts, bolaget under nämnda år jämväl skall handhava vissa andra uppgifter för statens räkning, torde, på sätt jordbruksnämnden förordat, i avtalet böra stadgas skyldighet för bolaget att efter beslut av Kungl. Maj:t åtaga sig statliga uppgifter i allmänhet, avseende spannmål och fodermedel. I övrigt synas vid avtalets uppgörande bestämmelserna i nu gällande avtal i huvudsak kunna följas.

Med stöd av nuvarande avtal mellan spannmålsaktiebolaget och staten har bolaget efter beslut av Kungl. Maj:t utbekommit svenska statens fyra procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av 50 miljoner kronor för att användas som säkerhet för upplåning av för bolagets verksamhet erforderligt rörelsekapital i riksbanken. Av bolaget genom belåning av nämnda obligationer anskaffade medel ha

numera till större delen bundits därigenom att bolaget under innevarande konsumtionsår inköpt brödsäd i stödköpssyfte. För att bolagets behov av rörelsekapital under återstående delen av konsumtionsåret skall bli tillgodosett har jag förut denna dag hemställt om bemyndigande för fullmäktige i riksgäldskontoret att efter beslut av Kungl. Maj:t tillhandahålla bolaget ytterligare statsobligationer till ett nominellt belopp av 15 miljoner kronor. Därest stödköp även under nästa konsumtionsår behöva företagas, måste, i den mån i bolagets rörelse bundna medel icke dessförinnan lösgjorts genom realisation av inköpt spannmål, nytt rörelsekapital tillföras bolaget. Som jordbruksnämnden anför är frågan om dylik realisation under nuvarande utrikespolitiska förhållanden synnerligen oviss. Med hänsyn till vad sålunda anförts tillstyrker jag, att fullmäktige i riksgäldskontoret bemyndigas att efter Kungl. Maj:ts beslut tillhandahålla bolaget statsobligationer av förut nämnt slag intill ytterligare belopp av 25 miljoner kronor.

För täckande av förlust å brödsädsregleringen samt för bestridande av kostnaderna för beredskapslagret och svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet i övrigt bör veteavgift i mån av behov kunna uttagas. I enlighet med de grunder, som fastställts för innevarande konsumtionsår, bör avgiften i regel icke överstiga skillnaden mellan å ena sidan 20 kronor 50 öre under höstmånaderna och 22 kronor under sommarmånaderna samt å andra sidan gällande producentpris å svenskt vete under motsvarande tider. Oavsett prisläget bör dock veteavgift till mindre belopp få uttagas till täckande av spannmålsaktiebolagets kostnader i samband med regleringen.

Potatisregleringen.

Till stödjande av potatismarknaden regleras tillverkningen av potatismjöl samt avsättningen av potatis för bränneriändamål. För tillverkning av potatismjöl fordras licens av statens potatismjölsnämnd. Innehavare av dylik licens ävensom brännvinstillverkare äro skyldiga att vid inköp av potatis tillämpa den prissättning, som Kungl. Maj:t fastställer. Avsättningen av potatismjölet ordnas genom avtal mellan nämnden och Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. För innebörden i nu gällande avtal, vilket avser tillverkningsåret 1 oktober 1938—30 september 1939, har jag förut redogjort. Vid godkännande av sagda avtal har Kungl. Maj:t gjort förbehåll om att den i § 10 av nämnden gjorda utfästelsen godkännes av riksdagen. Denna utfästelse har föreningen erhållit till skydd mot de risker, som äro förbundna med föreningens i avtalet gjorda åtagande att till reglerade priser inköpa den enligt meddelade tillverkningslicenser å sammanlagt högst 250,000 deciton uppgående årstillverkningen. Framställning om utfästelsens godkännande torde nu böra avlåtas till riksdagen. Jag förutsätter, att hittills tillämpade huvudgrunder för potatisregleringen skola gälla även under nästkommande tillverkningsår.

Särskilda åtgärder till befrämjande av jordbruket i Norrland.

För åstadkommande av en mera varaktig förbättring av jordbrukets lönsamhet i de nordliga delarna av riket har riksdagen, efter förslag av Kungl. Maj:t, ur jordbrukets prisregleringsfond anvisat 700,000 kronor för budgetåret 1937/38 och 800,000 kronor för budgetåret 1938/39. Enligt för anslagen meddelade bestämmelser har Kungl. Maj:t ägt att för vardera året använda högst 200,000 kronor för utlämnande av bidrag utan återbetalningsskyldighet för byggande av andelsslakterier i Norrland ävensom i andra delar av landet, där svårigheter förefinnas att på ett rationellt sätt ordna avsättningen för kött och fläsk. Återstoden av medlen har tagits i anspråk för produktions- och avsättningsbefrämjande åtgärder på jordbrukets område i Norrland och vissa delar av Kopparbergs och Värmlands län samt fördelats mellan hushållningssällskapen i nämnda landsdelar.

Det synes mig uppenbart, att här ifrågavarande verksamhet, vilken hittills, om man bortser från bidragen till slakterierna, i stor utsträckning varit inriktad på upplysning, försök och propaganda, måste fortgå en längre tid för att bestående resultat därav skola kunna förväntas. Jag hemställer därför, att anslag för ändamålet må utgå jämväl under nästa budgetår. Anslaget storlek torde liksom i fjol böra bestämmas till 800,000 kronor. Beträffande användningen av detta anslag vill jag anföra följande.

Bidrag för byggande av andelsslakterier ha hittills utgått med sammanlagt 186,000 kronor. För beviljande av bidrag till slakterier, som äro under byggnad eller vilka komma att byggas under den närmaste tiden, finnas 214,000 kronor reserverade. Enligt av Sveriges slakteriförbund gjorda beräkningar, vilka skett med utgångspunkt från att bidrag liksom hittills böra utgå med högst 20 procent i Norrland och högst 10 procent i övriga delar av landet, som kunna komma i fråga, erfordras utöver nämnda medel ytterligare 250,000 kronor för att behovet av slakterier skall bli på ett tillfredsställande sätt tillgodosett. Ifrågavarande anslagsbehov synes kunna fördelas på två år sålunda, att intill 100,000 kronor anvisas för nästa budgetår och resten för det därpå följande.

Hos Kungl. Maj:t föreligga framställningar från Umeå mejeriaktiebolag och Skellefteortens mejeriförening, u. p. a., samt från Norrbottens läns producentförening, u. p. a., i vilka hemställan göres om hjälp till ordnandet av mejerihanteringen inom Västerbottens läns lappmark och därmed jämförbara delar av länet samt inom Norrbottens län. I likhet med de sökande organisationerna finner jag syftet med dessa framställningar, för vilkas närmare innehåll redogörelse tidigare lämnats, behjärtansvärt. Av flera skäl kan jag emellertid icke biträda de däri framställda förslagen, att hjälpen skall ske på bekostnad av medel, som äro avsedda för prisutjämning för produktmjölk. För min del anser jag det lämpligast, att bidrag för ändamålet utgå ur nyssnämnda anslag å 800,000 kronor. Jag vill därför föreslå, att i fortsättningen viss del av detta anslag får användas för utlämnande av bi-

drag för anläggande eller ombyggnad av andelsmejerier i lappmarken och därmed jämförliga trakter av landet. Bidragen torde i regel böra begränsas till 20 procent av anläggningskostnaderna. Jag förutsätter härvid, att återstående kostnader täckas genom andelsteckning och lån. Möjligheterna för vederbörande mejeriföretag att avsätta erforderliga medel till förräntning och amortering av behöfligt lånekapital synas bliva avsevärt förbättrade, därest det av mig i det föregående tillstyrkta förslaget om särskilt pristillägg för intill 450 kilogram mjölk i månaden bifalles. Denna anordning medför, att det övervägande flertalet producenter inom förevarande områden från de på hela landet belöpande prisutjämningsmedlen erhålla extra pristillägg av sammanlagt 3.5 öre per kilogram mjölk i Västerbottens län och 4.5 öre per kilogram mjölk i Norrbottens län. Därest vederbörande hushållningssällskap på grund av särskilda förhållanden finner sig böra tillstyrka högre bidrag än 20 procent, bör Kungl. Maj:t givetvis vara oförhindrad att besluta i enlighet härmed. Såsom villkor för erhållande av bidrag för berörda ändamål bör gälla, att anläggningarna utföras i samverkan med svenska mejeriernas riksförening och tillgodose ett rationellt ordnande av driften. Ansökningar om bidrag böra ingivas till hushållningssällskapet och bli föremål för prövning i samband med fördelningen av det allmänna anslaget ur prisregleringsfonden.

Lantbruksstyrelsen har föreslagit, att högst 100,000 kronor av prisregleringsfonden skola få användas till utlämnande av bidrag utan återbetalningskyldighet till ekonomisk förening av jordbrukare för anläggning av potatislagerhus i Norrland och andra delar av riket, där likartade avsättningsförhållanden för potatis äro rådande. Detta förslag, som föranletts av en framställning från Västernorrlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott med hemställan om anslag för uppförande av centrallagerhus för konsumtionspotatis i nämnda län, finner jag värt beaktande. Då emellertid någon erfarenhet av dylik verksamhet ännu icke föreligger, torde till att börja med bidrag böra beviljas endast till uppförande av det planerade eller under byggnad varande lagerhuset i Sundsvall och eventuellt till ytterligare en liknande anläggning i Norrland. Bidragen synas böra utgå från förenämnda allmänna anslag å 800,000 kronor. Beträffande bidragens storlek, villkor för bidrags erhållande samt ingivande av ansökning därom torde i tillämpliga delar böra gälla vad förut sagts om bidrag för anläggning av mejerier i lappmarken.

Som förut nämnts böra omförmälda bidrag till främjande av mejerihanteringen och uppförande av potatislagerhus komma under omprövning i samband med fördelningen mellan hushållningssällskapen av anslaget till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland. Vad angår användningen i övrigt av detta anslag delar jag lantbruksstyrelsens uppfattning att detsamma liksom hittills huvudsakligen bör tagas i anspråk för åtgärder i syfte att förbilliga och rationalisera produktionen samt anpassa denna till de naturliga betingelser för en lönande jordbruksdrift, som i varje särskilt fall kunna föreligga. De förslag, som lantbruksstyrelsen i sådant hänseende framlagt

och vilka avse fodermedelsanalyser, undersökningar rörande kreatursbeståndets beskaffenhet, demonstrationsjordbruk samt upplysnings- och propagandaverksamhet, finner jag motiverade. Jag förutsätter, att hushållningssällskapen vid uppgörande av planer för anslagets användning taga förslagen under övervägande och i samråd med lantbruksstyrelsen utforma de närmare riktlinjerna för deras realiserande. I detta sammanhang vill jag betona angelägenheten av att nu förevarande åtgärder så långt möjligt planläggas och genomföras efter enhetliga grunder. Den av lantbruksstyrelsen föreslagna organisationen med lokala nämnder, vilka skulle bära det närmaste ansvaret för verksamheten, samt en samarbetsnämnd för hela det av verksamheten berörda området synes mig utgöra ett beaktansvärt uppslag i nämnda hänseende. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, efter hörande av hushållningssällskapens förvaltningsutskott, besluta i denna fråga. Jag finner det också lämpligt, att lantbruksstyrelsen beredes tillfälle att taga del av inkommande ansökningar och i förekommande fall framlägga de förslag, som kunna anses påkallade i syfte att bringa olika åtgärder i samklang med varandra.

Jordbrukets prisregleringsfond och fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat skulle till jordbrukets prisregleringsfond komma att ingå dels accis å margarin, dels skatt å oljekakor och vissa slag av fodermjöl, dels slaktdjursavgift, dels införselavgift å havre och majs jämte vissa andra fodermedel samt malt, dels ock slutligen särskilda införsel- och utförselavgifter å slaktdjur, kött och fläsk samt ägg. I det genom innevarande års statsverksproposition framlagda riksstatsförslaget hava i avvidan på avlåtande av proposition i ämnet intäkterna av nämnda avgifter beräknats till 47,000,000 kronor, därav 27,000,000 kronor avse margarinaccismedel och återstoden övriga avgifter. Avkastningen av de avgifter, som enligt vad jag tidigare anfört under nästa budgetår böra upptagas för täckande av förluster å spannmålsregleringen m. m., har i statsverkspropositionen beräknats till 8,000,000 kronor. Av skäl, som jag där (se IX H. T. sid. 223) anfört, böra sistnämnda avgifter endast till den del de överstiga 2,000,000 kronor avsättas till fonden för mötande av sådana förluster. I enlighet härmed har avsättningsanslaget till sistberörda fond i riksstatsförslaget beräknats till 6,000,000 kronor.

Enligt vad jag i samband med behandlingen av mjölkregleringen anfört bör accisen å margarin och vissa andra fettvaror under nästa budgetår utgå med ett högre belopp än för närvarande. Med hänsyn härtill torde inkomsterna av denna accis böra beräknas till 35,000,000 kronor. I övrigt synes anledning till ändring i de i statsverkspropositionen gjorda beräkningarna icke föreligga. Å riksstatens utgiftssida torde alltså böra såsom förslags-

anslag under nionde huvudtiteln anvisas för avsättning till jordbrukets prisregleringsfond 55,000,000 kronor och för avsättning till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen 6,000,000 kronor. Chefen för finansdepartementet torde senare i samband med förnyad inkomstberäkning få anmäla frågan om det belopp, varmed intäkterna av accisen å margarin och vissa andra fettvaror böra uppföras i riksstaten för nästa budgetår.»

Till utskottet inkomna framställningar.

Till utskottet ha inkommit framställningar berörande ifrågavarande ämnen från

- 1) Vimmerby fanérfabrik samt
- 2) Sveriges konditorförening.

Utskottets yttrande.

Under erinran att frågan om jordbruksstödets utformande på längre sikt för närvarande är under överbäggande av 1938 års jordbruksutredning anför departementschefen, att han icke funnit lämpligt att föreslå några mera väsentliga ändringar i det nuvarande regleringssystemet för nästa regleringsperiod. Då utredningen förklarar sig ha för avsikt att avlämna betänkande i nämnda fråga i sådan tid, att därav föranledda förslag kunna föreläggas 1940 års riksdag, anser departementschefen vidare att de för regleringen grundläggande författningarna, vilkas giltighetstid utlöper i år, böra givas allenast ett års förlängd giltighet.

Till vad departementschefen sålunda anför vill utskottet giva sin anslutning. Med hänsyn till att grunderna för jordbruksregleringen komma att bliva föremål för omprövning av statsmakterna, sedan resultatet av jordbruksutredningens arbete föreligger, kommer utskottet i det följande att i huvudsak uppehålla sig vid de förslag till ändringar i de nuvarande regleringsbestämmelserna, som framlagts i propositionerna jämte till utskottet hänvisade motioner.

Beträffande storleken av det prisstöd, som för kommande regleringsår bör lämnas jordbruksnäringen, föreslår departementschefen att regleringsanordningarna böra inriktas på att inom föreliggande möjligheter uppnå eller uppehålla ett prisläge på jordbrukets produkter, ungefärligen motsvarande den genomsnittliga prisnivån under åren 1925—29. I anslutning härtill anför departementschefen, att han anser sig kunna utgå ifrån att nämnda anordningar inom ramen för givna direktiv handhavas på ett sådant sätt att det eftersträfvade resultatet i möjligaste mån uppnås. Liksom hittills bör enligt departementschefens åsikt en viss prisrörlighet omkring riktpunkten medgivas. Vad härom anförts i propositionen bör dock icke få hindra att stödan-

ordningarna i största möjliga utsträckning göras effektiva. I motionerna I: 328 och II: 489 hemställas, att riksdagen till vad departementschefen yttrat beträffande målet för jordbruksstödet ville föga det uttalandet att den under månaderna kring årsskiftet 1938/39 uppnådda genomsnittliga prisnivån för jordbrukets produkter bör betraktas såsom en minimigräns, vilken endast undantagsvis må få underskridas. Det bör anmärkas, att jordbruksprodukternas priser vid sistnämnda tidpunkt i genomsnitt lågo vid den prisnivå, som enligt departementschefen bör eftersträvas.

Utskottet ansluter sig till de av departementschefen anförda synpunkterna på frågan om jordbruksstödet storlek. Däremot kan utskottet icke biträda motionärernas yrkande i förevarande del. I och för sig har utskottet visserligen icke något att erinra emot motionernas syfte, vilket utskottet gärna ser förverkligat, men då departementschefen uttryckligen förklarat att strävandena böra inriktas på att i möjligaste mån uppnå detta, finner utskottet det varken påkallat eller lämpligt att riksdagen härtill fogar ett uttalande av den innebörd, som i motionerna föreslås. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att utsikterna att i praktiken genomföra en prisförhöjning i hög grad äro beroende på vilken inverkan prisförhöjningen får på produktionens omfattning. Sättes målet för högt, riskerar man att produktionen sväller ut i sådan grad att prisregleringen äventyras. Med anledning av att motionärerna till stöd för sin hemställan åberopat »vissa inflatoriska tecken» vill utskottet framhålla, att Kungl. Maj:t enligt departementschefens förslag bör äga befogenhet att vidtaga erforderliga åtgärder, i händelse en markerad förskjutning i penningvärdet skulle komma till stånd eller eljest någon mera betydande ändring i fråga om de ekonomiska förhållandena inom näringslivet inträffa.

Beträffande *mjölkregleringen* anför departementschefen, att denna till sina huvudgrunder bör bibehållas i stort sett oförändrad under nästa regleringsår. Emellertid föreslås i propositionen betydelsefulla ändringar i fråga om de särskilda regleringsanordningarna. I syfte att bereda det mindre jordbruket ett tillfälligt stöd förordar departementschefen att varje producent, som erlägger mjölkavgift eller som levererar mjölk till avgiftspliktigt mejeri, skall erhålla särskilt pristillägg, motsvarande mjölkavgiften, för en kvantitet av 450 kilogram mjölk i månaden eller den lägre kvantitet leveransen omfattar. För att kompensera den minskning av prisutjämningsbidraget, som denna anordning för med sig, och i anslutning till de allmänna riktlinjerna för prisstödet avvägning föreslås vidare, att mjölkavgiften må utgå med 2 öre upp till ett smörpris av 3 kronor. I fråga om accisen å margarin anser departementschefen, att denna inom ramen för Kungl. Maj:ts nuvarande befogenhet att uttaga dylik accis bör höjas. I anslutning till dessa förslag hemställer departementschefen vidare om bemyndigande att av de margarincismedel, som inflyta genom höjning av accisen, använda högst fem miljoner kronor för tillhandahållande av smör till nedsatt pris till behövande familjer samt för utspisning av barn, företrädesvis skolbarn, med smör eller mjölk.

Slutligen föreslås vissa åtgärder till skydd för kaseintillverkningen inom landet.

Utskottet delar departementschefens åsikt, att en förbättring av det mindre jordbrukets ställning är av behovet påkallad, och tillstyrker med hänsyn härtill förut omförmälda provisoriska anordning med särskilt pristillägg för en viss kvantitet mjölk. Då det föreslagna pristillägget till beloppet skall motsvara mjölkavgiften, innebär denna anordning i realiteten att samtliga producenter erhålla restitution av nämnda avgift för en kvantitet av intill 450 kilogram i månaden. I motionen II: 490 föreslås, att sagda förmån skall begränsas till att avse endast mindre jordbrukare, vilkas totala mjölkleverans icke överstiger viss i motionen angiven storlek. Av skäl, som departementschefen anfört emot en dylik begränsning, kan utskottet icke biträda denna motion.

Departementschefens förslag att mjölkavgiften må utgå med 2 öre upp till ett smörpris av 3 kronor tillstyrkes av utskottet. Vid högre smörpris än 3 kronor bör det, såsom departementschefen anfört, ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma huruvida och med vilket belopp mjölkavgift bör utgå.

Inom utskottet ha anförts vissa betänkligheter mot en höjning av margarinaccisen utöver nu utgående accis å 45 öre per kilogram. I den mån kompensationsåtgärder icke samtidigt vidtagas, måste en dylik höjning särskilt hårt drabba ekonomiskt svagt ställda hushåll och därjämte, såsom departementschefen yttrat, medföra risk för att fettförbrukningen inom sådana hushåll nedgår. Nämnda omständighet utgör också den direkta anledningen till att departementschefen funnit sig böra föreslå, att av de margarinaccismedel, som inflyta genom höjningen, visst belopp skall användas för att bereda behövande familjer tillgång till smör till nedsatt pris. På grund av de betydande svårigheter, som en prisdifferentiering i praktiken torde vålla, hade utskottet gärna sett att en dylik anordning kunnat undvikas. Då emellertid anordningen är tänkt som ett försök och erfarenheterna härifrån kunna vara av intresse för jordbruksstödet utformande på längre sikt, vill utskottet icke motsätta sig de av departementschefen i förevarande hänseenden föreslagna åtgärderna.

Därest riksdagen i enlighet med utskottets hemställan beviljar det av departementschefen begärda anslaget till prisrabatter å smör m. m., lärer syftemålet med motionerna I: 220 och II: 141 samt I: 221 och II: 342, vilka väckts vid riksdagens början, i huvudsak bliva tillgodosett. Beträffande den närmare användningen av förenämnda anslag anför departementschefen, att det bör ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av jordbruksutredningen bestämma riktlinjerna för rabatteringsverksamheten. Utskottet har för sin del intet att erinra häremot. Emellertid vill utskottet giva uttryck åt det önskemålet, att den tilltänkta verksamheten gives en sådan utformning att den i allmänhetens ögon icke erhåller karaktären av fattigvård. Då ur denna synpunkt någon befogad invändning icke torde kunna göras mot exempelvis en kollektiv utspisning av barn, företrädesvis skolbarn, har utskottet intet emot att, om så befinnes lämpligt, en större del av med-

len än departementschefen synes hava förutsatt användes för detta och liknande ändamål.

I motionen II: 495 hemställes, att ytterligare fem miljoner kronor skola ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för beredande av tillgång till billigare smör åt mindre bemedlade och barnrika familjer. Sagda belopp föreslås i motionen II: 496 skola anskaffas genom en förhöjd beskattning av pilsner och likartade maltdrycker. Då såsom förut nämnts den av Kungl. Maj:t föreslagna verksamheten under nästa regleringsår endast är avsedd att utgöra ett försök finner utskottet ytterligare medelsanvisning för ändamålet icke erforderlig. Utskottet avstyrker således bifall till motionerna.

I de likalydande motionerna I: 331 och II: 482 framställles yrkande om att riksdagen måtte uttala sig för ökad utspisning av mjölk vid statliga inrättningar ävensom medgiva att en miljon kronor av margarinaccismedel under nästa regleringsår må användas till täckande av därmed förenade merkostnader. Utskottet anser det i likhet med motionärerna önskvärt att, i den mån så lämpligen kan ske, en ökad utspisning av mjölk vid statens inrättningar kommer till stånd, men kan icke tillstyrka att margarinaccismedel tagas i anspråk härför. I viss utsträckning torde berörda önskemål under budgetåret 1939/40 kunna tillgodoses inom ramen för de av riksdagen för respektive inrättningar beviljade omkostnadsanslagen.

Frågan om ytterligare åtgärder, utöver dem som gällande margarinaccisförordning medger, till begränsning av margarinkonsumtionen eller i syfte att öka smörets inhemska avsättningsmarknad behandlas i ett flertal motioner. Således förordas i motionerna I: 219 och II: 318, likalydande, samt I: 324 och II: 497, likalydande, att den övre gränsen för Kungl. Maj:ts befogenhet att uttaga accis å margarin måtte höjas från 60 öre till 75 öre per kilogram. Av vad utskottet förut anfört torde framgå, att utskottet icke anser sig kunna tillstyrka detta yrkande. I de båda förstnämnda motionerna ävensom i motionerna I: 222 och II: 338, likalydande, I: 329 och II: 487, likalydande, samt II: 484 och II: 485 föreslås eller diskuteras vissa andra åtgärder för tillbakaträngande av margarinet. Vidare yrkas i motionen II: 484, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att vissa i motionen framförda synpunkter måtte beaktas vid det fortsatta utredningsarbetet rörande fettvaruförsörjningen. I sistnämnda motion ifrågasättes, bland annat, att margarinindustrien skulle förpliktas att till riksnotereringen övertaga hela smöröverskottet. I anslutning till denna tanke föreslås i motionen II: 485, att Kungl. Maj:t bör erhålla bemyndigande och uppdrag att under vissa förhållanden och som en provisorisk åtgärd söka uppnå en frivillig överenskommelse mellan margarinindustrien och mejerierorganisationerna avseende att genom margarinindustriens försorg vinna avsättning till rimligt pris för smöröverskottet.

Enligt utskottets åsikt påkalla de nuvarande avsättningsförhållandena för smör inom och utom landet icke omedelbara ingripanden från statens sida i syfte att ytterligare tränga tillbaka försäljningen av margarin. I detta sammanhang anser sig utskottet böra framhålla, att smörexporten vid nuvaran-

de exportpris icke är för landet förlustbringande. På grund härav och då 1938 års jordbruksutredning för närvarande är sysselsatt med en ingående och allsidig undersökning av smörproduktionens avsättningsproblem jämte i samband därmed stående frågor, finner utskottet de i föregående stycke omförmälda motionerna, i vad de avse nu förevarande spörsmål, icke för närvarande böra föranleda någon riksdagens åtgärd. Utskottet förutsätter, att vad i motionerna anförts och hemställts tages under övervägande av jordbruksutredningen.

Vad angår departementschefens förslag rörande stöd åt kaseintillverkningen inom landet hyser utskottet viss tveksamhet, huruvida berörda tillverkning kan anses äga sådan betydelse för jordbruket, att en importreglering av kasein med hänsyn därtill kan anses motiverad. Då emellertid prisläget å kasein på utlandsmarknaden för närvarande måste anses abnormt lågt, vill utskottet icke motsätta sig departementschefens förslag. Utskottet förutsätter härvid att Kungl. Maj:t vid importregleringens handhavande beaktar de kaseinförbrukande exportindustriernas intressen. Likaledes bör enligt utskottets mening vederbörlig hänsyn tagas till att under skydd av nu utgående tull å kaseinlim en ej obetydlig tillverkning av denna vara på senare tid kommit till stånd inom landet. Därest det inhemska priset å kasein under en längre tid skulle komma att hållas över världsmarknadspriset, kan denna tillverkning komma att beredas svårigheter. Vid nuvarande prisrelation mellan kasein och kaseinlim torde däremot en importavgift av den storleksordning, som i propositionen förutsättes, icke behöva vålla sistnämnda tillverkning något större avbräck. På grund härav finner sig utskottet icke för närvarande böra föreslå någon åtgärd med anledning av motionen II: 486.

I motiveringen till de likalydande motionerna I: 314 och II: 461 anföres, att ett flertal stora avnämare av grädde bland konditorer och restauratörer genom att återföra smör till grädde kunnat anskaffa sistnämnda vara till ett väsentligt lägre pris än som finge anses berättigat med hänsyn till mjölkregleringens syfte. Återförandet uppgives äga rum medelst särskilt för ändamålet konstruerade apparater, vilka saluföras i allmänna handeln. Under åberopande härav hemställa motionärerna att riksdagen måtte antaga sådana bestämmelser eller lämna sådant bemyndigande, att Kungl. Maj:t äger förhindra att till nackdel för mjölkproducenterna smör återföres till grädde. I likhet med motionärerna anser utskottet, att det omnämnda förfarandet utgör ett kringgående av för mjölkregleringens genomförande antagna grunder eller utfärdade bestämmelser. Utskottet vill i nämnda hänseende erinra om att konsumtionsgrädde är belagd med särskild avgift, medan producenterna erhålla prisutjämningsbidrag för mjölk, som användes för smörberedning. Sistnämnda anordning medför att konsumenterna för smöret betala ett lägre pris än producenterna erhålla för den mjölk som åtgått för smörtillverkningen. Genom att återföra smör till grädde skaffa sig vederbörande således en förmån, som är stridande mot regleringens syfte. Utskottet delar motionärernas åsikt att ett dylikt kringgående av mjölkregle-

ringen bör förhindras. Vilka åtgärder som härför böra vidtagas tarvar emellertid enligt utskottets mening närmare utredning. På grund härav och då utskottet anser sig kunna utgå ifrån att Kungl. Maj:t låter verkställa sådan utredning och, därest erforderliga åtgärder icke kunna vidtagas inom nuvarande författningars ram, till nästkommande års riksdag inkomma med förslag, finner sig utskottet icke för närvarande böra föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna.

I motionen II: 488 föreslås att riksdagen hos Kungl. Maj:t ville hemställa om utfärdande av vissa bestämmelser med huvudsakligt syfte att förhindra uppförande eller utvidgning av mejerier, som ur synpunkten av mejerihanteringens rationalisering äro oekonomiska. De föreslagna bestämmelserna gå ut på att den som vill ny-, till- eller ombygga mejeri skall vara skyldig att därom inhämta medgivande av lämplig myndighet samt att förseelse häremot skall sonas med böter och förlust av rätten till prisutjämningsbidrag. Ehuru utskottet delar motionärernas uppfattning om betydelsen av nu pågående rationaliseringsarbete inom mejerihanteringen, anser sig utskottet likväl icke kunna tillstyrka så långt gående åtgärder i detta syfte, som i motionerna förordats.

Vad departementschefen anfört beträffande *regleringen av andra animaliska produkter än mjölk* har icke föranlett någon erinran från utskottets sida.

I fråga om *fodermedelsregleringen* innebär departementschefens förslag i stort sett bibehållande av nuvarande grunder, dock med vissa jämkningar.

För att möjliggöra ett verksamt stöd åt animalie- och spannmålspriserna förordar departementschefen på förslag av 1938 års jordbruksutredning att inom ramen för gällande författningsbestämmelser en skärpning av regleringen av importen av utländska fodermedel vidtages. I nämnda hänseende föreslås, att det partipris, som vid en normal foderskörd bör eftersträvas för majs, bör höjas från nuvarande 15 à 16 öre till 16 à 17 per kilogram. Enligt nuvarande direktiv bör oljekaksskattens storlek bestämmas med hänsyn till mjölkproduktionens omfattning och utan att någon på förhand fastställd prisnivå eftersträvas. Härutinnan föreslås den ändringen, att oljekaksskatten bör avvägas så, att priserna på mjölk och oljekaksfoder i förhållande till den för jordbruksregleringen i allmänhet gällande basperioden 1925—29 komma i ungefärlig paritet med varandra. I likhet med jordbruksutredningen finner utskottet det angeläget att tillgodoseendet av animalieproduktionens fodermedelsbehov i största utsträckning förbehålles den inhemska växtodlingen. Restriktiva åtgärder i fråga om användningen av utländskt foder äro även nödvändiga till förhindrande av att animalieproduktionen sväller ut i sådan grad att syftet med regleringen av animaliepriserna äventyras. Utskottet biträder därför i princip departementschefens nyssnämnda förslag. Beträffande det av departementschefen angivna majspriset har utskottet ingen annan erinran än att utskottet för sin del

finner det önskvärt, att större svängningar i priset såvitt möjligt undvikas. I fråga om oljekakor konstaterar utskottet att det inhemska priset på oljekakor enligt departementschefens förslag bör hållas på samma relativa nivå som producentpriset på mjölk. Om sistnämnda pris stiger över 1925—29 års nivå, bör således även oljekakspriset ligga i motsvarande grad högre än under nämnda år. Utskottet anser sig böra understryka vad departementschefen härutinnan föreslagit.

På grund av särskilda omständigheter har riksdagen tidigare i år på hemställan av Kungl. Maj:t medgivit, att under innevarande regleringsperiod av jordbrukets prisregleringsfond må användas högst 2 miljoner kronor för stödjande av en export av fodersäd. I propositionen nr 230 har departementschefen på förslag av jordbruksutredningen begärt enahanda bemyndigande för regleringsåret 1939/40. I motionen I: 316 yrkas avslag å departementschefens hemställan i denna del. I likhet med departementschefen hyser utskottet principiella betänkligheter mot att inordna exportstödjande åtgärder i regleringssystemet på förevarande område. Då emellertid i propositionen förutsatts att bemyndigandet skall tagas i anspråk endast vid en riklig foderskörd och för att motverka ett starkare prisfall å fodersäd, anser sig utskottet kunna tillstyrka detsamma. Utskottet delar departementschefens åsikt, att exportstödet icke bör ha till syfte att säkerställa ett visst prisläge å inhemskt foder, och kan således icke biträda de yrkanden i motsatt riktning, som framställts i motionerna I: 328 och II: 489.

Vad departementschefen i övrigt anfört beträffande fodermedelsregleringen har icke givit utskottet anledning till något uttalande. Härav följer, att motionerna I: 315, I: 330, II: 462 och II: 491, vilka samtliga avse rabatterning av kraftfoder till mindre jordbrukare, enligt utskottets mening icke för närvarande böra föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Utskottet förutsätter emellertid, att vad i motionerna anförts tages i beaktande av 1938 års jordbruksutredning, vilken förklarat sig ämnat upptaga berörda spörsmål till behandling inom den närmaste tiden. Då frågan om eventuella ändringar i nuvarande anordningar i syfte att förbilliga vissa fodermedel i Norrland och angränsande delar av landet äger nära sammanhang med sagda spörsmål, torde i avvaktan på resultatet av jordbruksutredningens arbete någon åtgärd ej heller böra vidtagas med anledning av i motionerna I: 332 och II: 483 framställda förslag om revision av kungörelsen angående statsbidrag för sändningar av oljekakor och majs m. m. till Västerbottens eller Norrbottens län.

Vidkommande *brödsädsregleringen* anser utskottet i likhet med departementschefen att gällande bestämmelser och direktiv i fråga om inmalningstväng, importreglering och utförselbevis böra äga fotsatt giltighet under nästa konsumtionsår. Likaså tillstyrker utskottet att stödköp må verkställas till skyddande av en lägsta prisnivå å brödsäd.

Enligt de direktiv för brödsädsregleringen, som godkändes av 1938 års riksdag, må stödköp under innevarande konsumtionsår ej avse större kvanti-

tet än 125,000 ton, dock att Kungl. Maj:t är oförhindrad att, om så befinnes oundgängligen erforderligt för att motverka ett starkare prisfall å bröds- spannmål, höja denna kvantitet till 150,000 ton. På hemställan av departementschefen i proposition nr 229 har 1939 års riksdag för det nu löpande konsumtionsåret medgivit, att Kungl. Maj:t, om förhållandena det påkalla, må förordna om utvidgning av stödköpsverksamheten till att omfatta en större kvantitet än den sist nämnda. I propositionen nr 230 begär departementschefen enahanda bemyndigande för konsumtionsåret 1939/40. Även om betänkligheter kunna anföras mot en så vidsträckt fullmakt i avseende å stödköpens omfattning som den av departementschefen föreslagna, anser sig utskottet likväl med hänsyn till de härför anförda skälen böra biträda departementschefens hemställan. Utskottet finner det emellertid angeläget att frågan om stödköpens bibehållande i framtiden blir föremål för en ingående undersökning av 1938 års jordbruksutredning.

I fråga om stödköpsprisernas storlek har departementschefen anslutit sig till ett förslag av jordbruksutredningen, enligt vilket såsom lägsta prisnivå under konsumtionsåret 1939/40 bör gälla ett producentpris av 16 kronor 50 öre för deciton vete och 15 kronor 50 öre för deciton råg under höstmånaderna med en mot lagringskostnaderna svarande successiv stegring av prisnivån under konsumtionsåret. Förslaget innebär därjämte, att förenämnda priser må höjas med 50 öre, där Kungl. Maj:t finner så av förhållandena påkallat. I de likalydande motionerna I: 328 och II: 489 föreslås att Kungl. Maj:t skall äga befogenhet att förordna om höjning av stödköpspriset för såväl vete som råg intill 18 kronor per deciton under höstmånaderna med en stegring av priserna under efterföljande månader på sätt departementschefen förordnat. I motsats hertill har i motionen II: 494 den meningen kommit till uttryck, att en ytterligare fördyring av brödsäden bör förhindras. I likhet med departementschefen anser sig utskottet böra biträda jordbruksutredningens förslag. Ett bifall till det i motionerna I: 328 och II: 489 framställda yrkandet om höjning av stödköpspriserna skulle enligt utskottets åsikt med största sannolikhet leda till en ytterligare stegrad brödsädsproduktion. Vad angår det i samma motioner väckta förslaget om slopande av den nuvarande skillnaden mellan stödköpspriserna för vete och råg, finner utskottet att de av motionärerna till stöd för detsamma anförda skälen äro värda beaktande. Då emellertid andra skäl tala för ett bibehållande av nämnda skillnad, anser sig utskottet icke utan närmare utredning kunna tillstyrka förslaget.

Vad departementschefen anfört beträffande statens beredskapslager har icke föranlett någon erinran från utskottets sida. Härmed har utskottet även angivit sin ståndpunkt till det i förenämnda motioner I: 328 och II: 489 gjorda yrkandet angående bestridandet av kostnaderna för lagret.

Under erinran att riksdagen tidigare godkänt departementschefens förslag i proposition nr 229 om beredskapslagring av intill 15,000 ton fodersäd, tillstyrker utskottet att ett förslagsanslag av 300,000 kronor anvisas för detta ändamål.

Såsom departementschefen anført pågå för närvarande utredningar rörande storleken av förefintliga lagringsutrymmen inom landet, beredskapslagrets placering m. m. För utskottet har upplysts, att dessa utredningar med sannolikhet komma att giva till resultat att, därest stödköp måste verkställas även under nästkommande konsumtionsår, nämnda utrymmen komma att bli otillräckliga. Med hänsyn till vikten av att beredskapslagret erhåller en ur försvarsberedskapssynpunkt lämplig placering är det möjligt att nya lagerlokaler under alla förhållanden måste anskaffas. Då det synes tveksamt, huruvida vid nu gällande direktiv för spannmålsregleringen avsedda medel få tagas i anspråk för berörda ändamål, torde riksdagen böra medgiva att, i den mån Kungl. Maj:t finner skäl uppdraga åt svenska spannmålsaktiebolaget att uppföra dylika lokaler, en miljon kronor av bolagets rörelsemedel må användas härför.

Vad departementschefen i övrigt anført och hemställt beträffande brödsädsregleringen har icke givit anledning till någon utskottets erinran.

Departementschefens hemställan i fråga om *potatisregleringen* tillstyrkes av utskottet.

I de likalydande motionerna I: 15 och II: 17, vilka beröra avsättningen av inhemsk matpotatis, föreslås att, om importen av sådan potatis icke helt kan undvikas, importen i sin helhet bör överlätas åt lämplig jordbrukareorganisation, exempelvis svenska lantmännens riksförbund. Enligt vad utskottet inhämtat föreligger en liknande framställning hos Kungl. Maj:t, vilken remitterats till 1938 års jordbruksutredning för yttrande. Under sådana förhållanden anser sig utskottet icke böra föreslå någon åtgärd i anledning av motionerna.

Utskottet delar departementschefens åsikt att medel även för nästa budgetår böra anvisas för *särskilda åtgärder till främjande av jordbruket i Norrland* och vissa andra delar av landet. Departementschefen har hemställt att anslaget för detta ändamål måtte bestämmas till samma belopp som för innevarande år eller 800,000 kronor att utgå ur jordbrukets prisregleringsfond. Av anslaget avses 100,000 kronor till bidrag för byggande av andelslakterier. Till andra åtgärder skulle således, vid bifall till departementschefens hemställan, 700,000 kronor stå till förfogande eller 100,000 kronor mera än innevarande år. I motionerna I: 328 och II: 489, likalydande, I: 332 och II: 483, likalydande, samt II: 444 yrkas att ifrågavarande anslag måtte höjas från föreslagna 800,000 kronor till en miljon kronor. Till stöd för detta yrkande åberopas, bland annat, att enligt vad departementschefen anført nya viktiga ändamål böra tillgodoses av anslaget, i främsta rummet en rationalisering av mejerihanteringen i lappmarken och därmed jämförliga trakter av landet. Utskottet finner de i motionerna anförda skälen för en höjning av anslaget bärande och tillstyrker således att detta för nästkommande budgetår må utgå med en miljon kronor.

Vad departementschefen anført beträffande dispositionen av förevarande anslag har icke föranlett någon erinran från utskottets sida. Då i proposi-

tionen förutsatts att i fråga om medlens fördelning och förvaltning skola gälla i huvudsak samma grunder som för närvarande, saknar utskottet anledning tillstyrka bifall till motionerna I: 313 och II: 463. Ej heller de i motionerna I: 332 och II: 483 gjorda framställningarna rörande storleken av bidragen till anläggande och ombyggnad av andelsmejerier i lappmarken och jämförliga trakter torde böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motionerna II: 492 och II: 493 föreslås, att riksdagen måtte anslå dels, utöver tidigare anslag, två miljoner kronor till nyodling, betesförbättring, stenröjning och jordkörning å ofullständiga jordbruk i Norrland och dels en miljon kronor till utsädes hjälp åt norrländska jordbrukare. Under erinran att jordbruksutskottet i samband med prövning av propositionen nr 236 angående ändrade grunder för egnahemsverksamheten m. m. har att avgiva utlåtande rörande anslagsbehovet för förstnämnda ändamål, vill utskottet föreslå, att motionerna vid riksdagens behandling av nu förevarande propositioner lämnas utan åtgärd.

Övriga i propositionerna 230 och 231 framlagda förslag har utskottet ansett sig kunna förorda. I den mån departementschefens anförande icke i det föregående berörts, har detsamma icke föranlett erinran från utskottets sida.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

A) att riksdagen må, i anledning av propositionen nr 230, dels antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 26 juni 1933 (nr 391) angående mjölkavgift;
- 2) förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 7 juni 1935 (nr 279) angående slaktdjursavgift;
- 3) förordning angående ändrad lydelse av 11 § förordningen den 14 juni 1933 (nr 329) om skatt å oljekakor och vissa slag av fodermjöl;
- 4) förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 11 juni 1937 (nr 369) angående utförselbevis för råg och vete,

dels ock

1) medgiva, att Kungl. Maj:t må vidtaga åtgärder för reglering för tiden till och med den 30 juni 1940 av införseln till riket av mjölk och mejeriprodukter samt kasein i enlighet med av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna riktlinjer;

2) medgiva, att Kungl. Maj:t må, om så befinnes nödigt för stödjande av priset å smör, vidtaga åtgärder för reglering för tiden till och med den 30 juni 1940 av införseln till riket av margarin, konstister och fettemulsion samt av råvaror för margarinindustrien och ämnena, varav dessa fram-

ställas, i enlighet med av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna riktlinjer;

3) medgiva, att Kungl. Maj:t må vidtaga åtgärder för reglering för tiden till och med den 30 juni 1940 av införseln till riket av slaktdjur samt kött och fläsk i enlighet med av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna riktlinjer;

4) medgiva, att Kungl. Maj:t må vidtaga åtgärder för reglering för tiden till och med den 30 juni 1940 av införseln till riket av ägg m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande bestämmelser;

5) medgiva, att Kungl. Maj:t må vidtaga åtgärder för reglering för tiden till och med den 31 augusti 1940 av införseln till riket av malt i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna riktlinjer;

6) medgiva, att Kungl. Maj:t må vidtaga åtgärder för reglering för tiden till och med den 31 augusti 1940 i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande bestämmelser av införseln till riket av vete och råg samt därav framställda produkter;

7) medgiva, att Kungl. Maj:t må, då särskilda skäl därtill föranleda, för tiden till och med den 31 augusti 1940 bestämma, att restitution av tull enligt 4 § förordningen den 4 oktober 1929 (nr 307) angående tullrestitution (*kvarnindustrirestitution*) ej må åtnjutas eller må åtnjutas allenast i mindre omfattning än i nämnda paragraf sägs;

8) bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa avtal med svenska spannmålsaktiebolaget för tiden från och med den 1 september 1939 till och med den 31 augusti 1940 i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna grunder;

9) bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att efter beslut av Kungl. Maj:t i mån av behov tillhandahålla svenska spannmålsaktiebolaget svenska statens fyra procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av 25,000,000 kronor för att av bolaget pantförskrivas såsom säkerhet för lån i riksbanken;

10) godkänna i § 10 av avtal den 26 augusti 1938 mellan statens potatismjölsnämnd och Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. av nämnden gjord utfästelse;

11) besluta, att av de avgifter för täckande av förluster å spannmålsregleringen, vilka efter avdrag av restitutioner inflyta under budgetåret 1939/40, skall till fonden för mötande av sådana förluster överföras det belopp, som överstiger 2,000,000 kronor;

12) anvisa för budgetåret 1939/40:

a) till *Beredskapslagring av fodersäd* ett förslagsanslag av 300,000 kronor;

b) till *Avsättning till jordbrukets prisregleringsfond* ett förslagsanslag av 55,000,000 kronor;

c) till *Avsättning till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen* ett förslagsanslag av 6,000,000 kronor;

B) att riksdagen må, i anledning av propositionen nr 231,

1) antaga vid propositionen fogat förslag till förordning angående ytterligare utsträckning av Kungl. Maj:ts befogenhet att meddela förordnande jämlikt 1 § förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) om accis å margarin och vissa andra fettvaror,

2) besluta att, i den mån förordnande om uttagande av accis enligt förordningen om accis å margarin och vissa andra fettvaror av Kungl. Maj:t meddelas, Kungl. Maj:t skall äga att för tid, varunder sådan accis utgår, förordna, att med accisförordnandet avsedd vara skall beläggas med tull, som motsvarar den för densamma bestämda accisen, eller, därest tull å varan redan utgår, en med accisbeloppet förhöjd tull; dock att från sådan tull eller tullförhöjning skall undantagas vara, som införes uteslutande för tillverkning i och för försäljning av annan accisbelagd vara;

C) att följande motioner, nämligen

I: 15 och II: 17, likalydande, I: 219 och II: 318, likalydande, I: 220 och II: 141, likalydande, I: 221 och II: 342, likalydande, I: 222 och II: 338, likalydande, I: 313 och II: 463, likalydande, I: 314 och II: 461, likalydande, I: 315, I: 316, I: 324 och II: 497, likalydande, I: 328 och II: 489, likalydande, I: 329 och II: 487, likalydande, I: 330, I: 331 och II: 482, likalydande, I: 332 och II: 483, likalydande, II: 444, II: 462, II: 484, II: 485, II: 486, II: 488, II: 490, II: 491, II: 492, II: 493, II: 494, II: 495 ävensom II: 496,

må, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 23 maj 1939.

På sammansatta bevilnings- och jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande:

från bevilningsutskottet:

herrar *Bengtsson, Elon Andersson, Sjödahl, Björnsson, Lövgren, Andersson* i Dunker, *Werner* i Hultsfred, *Lundell* och *Persson* i Undersvik; samt

från jordbruksutskottet:

herrar *Johansson* i Björnlunda, *Granath, Tjällgren, Alfred Andersson, Jacob Hansson, Mannerskantz, Gustafson* i Vimmerby, *Andersson* i Löbbo, *Carlström* och *Liedberg*.

Reservationer:

1) av herrar *Bengtsson, Lundell, Mannerskantz* och *Liedberg*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

»Under erinran — — — (lika med utskottet) — — — bör eftersträvas.

Utskottet ansluter sig till jordbruksutredningens och departementschefens uttalanden om att regleringsanordningarna böra inriktas på att uppnå eller uppehålla en produktprisnivå, ungefärligen motsvarande den genomsnittliga nivån under åren 1925—1929. Likaledes finner utskottet en viss rörlighet hos produktpriserna både ofrånkomlig och lämplig. Departementschefen har härom i anslutning till jordbruksutredningen uttalat, att varaktigare regleringsanordningar ej böra ändras med mindre priserna tendera att annat än tillfälligtvis nedgå under 85 procent respektive överstiga 115 procent av medelpriserna under angivna basperiod. Då emellertid varje mera långvarig sänkning av produktpriserna under den nämnda medelprisnivån med hänsyn till den allmänna stegringen av jordbrukets allmänna omkostnader skulle omöjliggöra för jordbruksbefolkningen att bli delaktig av den allmänna välbefinningsstegringen, anser utskottet att direktiven för regleringsåtgärderna, på sätt som i motionerna I: 328 och II: 489 föreslagits, böra förtydligas och preciseras därhän, att den under månaderna kring årsskiftet 1938/39 uppnådda genomsnittliga prisnivån må betraktas som en minimigräns, vilken endast tillfälligtvis bör — utan att åtgärder däremot vidtagas — få underskridas. Med anledning av — — — (lika med utskottet) — — — näringslivet inträffa.

Beträffande *mjölkregleringen* — — — (lika med utskottet) — — — bör utgå.

Inom utskottet ha anförts vissa betänkligheter mot en höjning av margarinaccisen utöver nu utgående accis å 45 öre per kilogram, varvid särskilt framhållits, att i den mån kompensationsåtgärder icke samtidigt vidtagas, en dylik höjning måste drabba ekonomiskt svagt ställda hushåll och därjämte medföra risk för att fettförbrukningen inom sådana hushåll nedgår. Nämnda omständighet — — — (lika med utskottet) — — — föreslagna åtgärderna.

Därest riksdagen — — — (lika med utskottet) — — — för rabatteringsverksamheten. Utskottet har för sin del intet att erinra häremot och ej heller mot att försök göras med utspisning av barn, företrädesvis skolbarn. Vidare vill utskottet framhålla önskvärdheten av att nya organ för verksamhetens handhavande icke tillskapas.

I motionen II: 495 — — — (lika med utskottet) — — — beviljade omkostnadsanslagen.

Frågan om ytterligare åtgärder, utöver dem som gällande margarinaccisförordning medger, till begränsning av margarinkonsumtionen eller i syfte att öka smörets inhemska avsättningsmarknad behandlas i ett flertal motioner. Således förordas i motionerna I: 219 och II: 318, likalydande, I: 324 och II: 497, likalydande, samt I: 220 och II: 141, likalydande, att den övre gränsen för Kungl. Maj:ts befogenhet att uttaga accis å margarin måtte höjas från 60 öre till 75 öre per kilogram. I de båda — — — (lika med utskottet) — — — för smöröverskottet.

Vad margarinaccisen beträffar, bör det erinras om att departementschefen, i likhet med vad jordbruksutredningen synes ha räknat med, stannat vid att föreslå uttagande av en accis av 60 öre, samtidigt som han föreslagit att det eftersträlvade smörpriset bör höjas till 3 kronor, medan jordbruksutredningen för sin del tydligen förutsatt ett motsvarande pris av 2.75 å 2.80 kronor. Då den av departementschefen tänkta höjningen av smörpriset är större än höjningen av margarinaccisen, måste spänningen mellan de båda fettvaruprodukterna bli större än hittills och risk uppstå att margarinet vinner ökad utbredning på smörets bekostnad. En dylik förskjutning av konsumtionen kan leda till att det eftersträlvade smörpriset ej kan utvinnas, varför hela anordningen kan bli utan åsyftad effekt. Såsom framhållits i motionerna I: 328 och II: 489, ha de hittillsvarande mjölkregleringsåtgärderna tvärt emot sitt syfte ej kunnat förhindra en faktisk stegring av margarinkonsumtionen hos andra befolkningsgrupper än jordbruksbefolkningen. Då den av departementschefen föreslagna förhöjningen av smörpriset måste anses för jordbruket välmotiverad, finner utskottet skäl tala för att margarinaccisens maximigräns höjes i syfte att göra det möjligt för Kungl. Maj:t att uttaga accis i den utsträckning, som kan erfordras för att det eftersträlvade smörpriset skall kunna utvinnas. Utskottet tillstyrker därför yrkandet i motionen I: 324 och II: 497, att övre gränsen för Kungl. Maj:ts befogenhet att uttaga accis må höjas från 60 öre till 75 öre pr kilogram. Enär uttagandet av en över 60 öre förhöjd margarinaccis enligt utskottets mening blott må ifrågakomma i den mån omständigheterna det påkalla och enär vidare anslaget till avsättning till jordbrukets prisregleringsfond har förslagsanslags karaktär, torde den av utskottet här förordade ändringen av margarinaccisförordningen ej behöva föranleda någon ändrad beräkning av det belopp, varmed ifrågavarande anslag bör upptagas i riksstaten.

Enligt utskottets mening påkallar frågan om avsättningsförhållandena för smör den största uppmärksamhet. Åtskilliga motionsvis framförda uppslag i syfte att tränga tillbaka försäljningen av margarin inom landet äro värda

allt beaktande. I detta sammanhang — — — (lika med utskottet) — — — av jordbruksutredningen.

Vad angår — — — (lika med utskottet) — — — förevarande rationaliseringsproblem.

Vad departementschefen anfört beträffande *regleringen av andra animaliska produkter än mjölk* har icke föranlett någon erinran från utskottets sida.

I fråga om *fodermedelsregleringen* — — — (lika med utskottet) — — — härutinnan föreslagit.

På grund — — — (lika med utskottet) — — — denna del. I motionerna I: 328 och II: 489 har återigen den begärda anslagsramen å två miljoner kronor ansetts alltför snävt tilltagen. I nämnda motioner har därför yrkats, dels att riksdagen bör medge Kungl. Maj:t rätt att vid förefallande behov överskrida denna summa, dels att medel till ifrågavarande exporttillägg subsidiärt må få tagas av veteavgifter. Det senare yrkandet har motiverats med att ifrågavarande export ej bör bli beroende av om medel från majsavgifter finnas disponibla och att fall kunna tänkas uppstå, då medel, avsedda för veteexport, ur hela regleringens synpunkt förmånligare kunna användas för avsättning i utlandet av havre eller korn.

Utskottet finner sig böra förorda bifall till den i motionerna I: 328 och II: 489 föreslagna utvidgningen av det av Kungl. Maj:t begärda bemyndigandet rörande stödjande av fodermedelsexport. Utöver vad ovan anförts ur motionernas motivering vill utskottet understryka vikten av att den inhemska växtodlingen — såväl brödsädes- som fodersädesodlingen — betraktas som en enhet. Fördenskull kan ett lättande av den inhemska marknaden genom försäljning av ett pristryckande överskott till utlandet vid ett visst tillfälle tänkas bli lika önskvärt ifråga om fodersäd som ifråga om brödsäd. Vidare bör beaktas, att departementschefen förordat större varsamhet vid fastställandet av avgifter å oljekakor än vad jordbruksutredningen föreslagit. Den inhemska fodermedelsproduktionen skulle alltså enligt jordbruksutredningens förslag ha kommit att ånjuta ett något starkare prisskydd än den nu genom departementschefens förslag kan erhålla. Jordbruksutredningens avgiftsanordningar voro följaktligen avsedda att verksamt stödja ett tillfredsställande prisläge å inhemskt foder, varför anvisande av medel till stödjande av fodersädesutförsel uppenbarligen främst tänktes såsom en säkerhetsventil. Med utskottets uppfattning, att det ligger i hela regleringens intresse att prisnivån för den inhemska fodersäden verksamt stödes, anser utskottet att en vidgad rätt för Kungl. Maj:t att understödja fodersädesexport kan visa sig oundgängligen nödvändig för att åstadkomma ett önskvärt prisläge å fodersäd.

Vad departementschefen — — — (lika med utskottet) — — — Norrbottens län.

Vidkommande *brödsädsregleringen* — — — (lika med utskottet) — — — 1938 års jordbruksutredning.

I fråga om — — — (lika med utskottet) — — — bör förhindras. I princip biträder utskottet departementschefens förslag. Utskottet finner dock skäl tala för att detta kompletteras på sätt föreslagits i motionerna I: 328 och II: 489. Därest förhållandena (hänsyn till skördens storlek, världsmarknadsförhållandena o. s. v.) så påkalla och medge, må stödköpspriset å höstmånaderna enligt Kungl. Maj:ts beprövande kunna höjas till högst 18 kr. per deciton med en mot lagringskostnaderna svarande successiv stegring under efterföljande månader. Utskottet har härvid främst väglett av den synpunkten, att Kungl. Maj:t under nästkommande regleringsår vid förefallande behov icke bör sakna befogenhet att förordna om stödköpspriser till samma nivå som under nu löpande regleringsår delvis medgivits. De skäl, som i samma motioner anförts för eventuellt slopande av den nuvarande skillnaden mellan stödköpspriserna för vete och råg, synas utskottet bärande och ha vunnit ytterligare i styrka, sedan den nyligen företagna arealinventeringen uppvisat en betydande minskning av rågarealen. Utskottet förordar därför ett bemydigande för Kungl. Maj:t att, med viss anpassning av priset efter skördens storlek, bestämma ett stödköpspris för rågen, vilket må kunna uppgå till detsamma som för vetet.

Beträffande spannmålslagringen vill utskottet, i anslutning till vad jordbruksutredningen uttalat och i motionerna I: 328 och II: 489 föreslås, förordna att kostnaderna för denna såsom avseende en hela folkets försvarsangelägenhet i princip skola bäras av vanliga skattemedel. Utskottet föreslår därför, att Kungl. Maj:t efter hörande av statens reservförrådsnämnd bör fastställa den kvantitet, som må betraktas såsom beredskapslager i egentlig mening — förslagsvis 200,000 ton — och att denna lagring bör bekostas i den ordning som gäller för statens övriga beredskapslagring, medan återstoden bekostas genom veteavgiftsmedel.

Under erinran — — — (lika med utskottet) — — — utskottets erinran.

Departementschefens hemställan ifråga om *potatisregleringen* — — — (lika med utskottet) — — — av motionerna.

Utskottet delar departementschefens åsikt att medel även för nästa budgetår böra anvisas för *särskilda åtgärder till främjande av jordbruket i Norrland* — — — (lika med utskottet) — — — utskottets sida.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

A) att riksdagen må, i anledning av propositionen nr 230 samt med bifall till motionerna I: 328 och II: 489,

dels antaga — — — (lika med utskottet) — — — av 6,000,000 kronor;

B) att riksdagen må, i anledning av propositionen nr 231 samt med bifall till motionerna I: 324 och II: 497,

1) antaga vid propositionen fogat förslag till förordning angående ytterligare utsträckning av Kungl. Maj:ts befogen-

het att meddela förordnande jämligt 1 § förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) om accis å margarin och vissa andra fettvaror,

2) antaga följande

Förslag
till
Förordning
angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) om accis å margarin och vissa andra fettvaror.

Härigenom förordnas, att 2 § förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) om accis å margarin och vissa andra fettvaror skall erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

Accisen utgår för varje slag av accispliktig vara med det belopp, högst 75 öre för varje kilogram av varans nettovikt, som Kungl. Maj:t bestämmer.

Accisens belopp må bestämmas olika för fettemulsioner med lägre och med högre fetthalt.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1939.

3) besluta att, i den mån förordnande om uttagande av accis enligt förordningen om accis å margarin och vissa andra fettvaror av Kungl. Maj:t meddelas, Kungl. Maj:t skall äga att för tid, varunder sådan accis utgår, förordna, att med accisförordnandet avsedd vara skall beläggas med tull, som motsvarar den för densamma bestämda accisen, eller, därest tull å varan redan utgår, en med accisbeloppet förhöjd tull; dock att från sådan tull eller tullförhöjning skall undantagas vara, som införes uteslutande för tillverkning i och för försäljning av annan accisbelagd vara;

C) att följande motioner, nämligen

I: 15 och II: 17, likalydande, I: 219 och II: 318, likalydande, I: 220 och II: 141, likalydande, I: 221 och II: 342, likalydande, I: 222 och II: 338, likalydande, I: 313 och II: 463, likalydande, I: 314 och II: 461, likalydande, I: 315, I: 316, I: 329 och II: 487, likalydande, I: 330, I: 331 och II: 482, likalydande, I: 332 och II: 483, likalydande, II: 444, II: 462, II: 484, II: 485, II: 486, II: 488, II: 490, II: 491, II: 492, II: 493, II: 494, II: 495 ävensom II: 496,

må, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.»

2) av herrar *Elon Andersson*, *Björnsson* och *Carlström*, vilka ansett, att utskottets utlåtande, i vad det avser fodermedelsregleringen, bort ha följande lydelse:

»I fråga om *fodermedelsregleringen* innebär — — — (lika med utskottet) — — — härutinnan föreslagit.

I propositionen nr 230 har departementschefen på förslag av jordbruksutredningen begärt bemyndigande för Kungl. Maj:t att under regleringsåret 1939/40 av jordbrukets prisregleringsfond få använda högst 2 miljoner kronor för stödjande av export av fodersäd. I motionen I: 316 yrkas avslag å departementschefens hemställan i denna del. Liksom departementschefen hyser utskottet principiella betänkligheter mot att inordna exportstödjande åtgärder i regleringssystemet å förevarande område. För sin del tillmåter utskottet dessa betänkligheter sådan betydelse, att utskottet, i överensstämmelse med vad som yrkats i sistberörda motion, icke anser sig kunna tillstyrka det ifrågasatta bemyndigandet för Kungl. Maj:t. Härav följer, att utskottet icke kan biträda de yrkanden i motsatt riktning, som framställts i motionerna I: 328 och II: 489.

Vad departementschefen — — — (lika med utskottet) — — — Norrbottens län.»

3) av herr *Lövgren*, vilken ansett, att utskottet i anledning av motionerna I: 332 och II: 483, likalydande, bort tillstyrka följande ändringar av kungörelsen den 30 juni 1937, (nr 650) angående statsbidrag för sändningar av vissa fodermedel till Västerbottens och Norrbottens län: Statsbidrag för sändning av oljekakor och sådant fodermjöl, varå skatt utgår, samt av majs till ort inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län från ort utom dessa län skall utgå med det belopp för kilogram, varmed skatt eller införselavgift å varan utgår; dock att bidraget icke må överstiga, då varan sändes till Västernorrlands eller Jämtlands län 2 öre, då den sändes till Västerbottens län 3 öre samt då den sändes till Norrbottens län 5 öre för kilogram av sändningens verkliga vikt.

Statsbidrag för sändning från ort inom Västernorrlands eller Jämtlands län till ort inom Västerbottens eller Norrbottens län skall utgå med det belopp för kilogram, varmed för varan utgående skatt eller avgift överstiger 2 öre, dock för sändning till Västerbottens län högst med 1 öre samt för sändning till Norrbottens län högst med 3 öre för kilogram av sändningens verkliga vikt.

Statsbidrag för sändning från ort inom Västerbottens län till ort inom Norrbottens län skall utgå med det belopp för kilogram, varmed för varan utgående skatt eller avgift överstiger 3 öre, dock högst med 2 öre för kilogram av sändningens verkliga vikt.

4) av herr *Carlström*, i vad avser stödköp av brödsäd.

5) av herr *Johansson* i Björnlunda.